

HENKILÖSTÖN YMPÄRISTÖASENTEET JA -TOIMINTA KAUPUNKIORGANISAATIOSSA

Henkilöstön ympäristöasenteet ja -toiminta kaupunkiorganisaatiossa

Teksti ja kuvaajat: Laura Virtanen

Taitto: Tarja Starast, Kari Tervo

Julkaisija: Vantaan kaupungin ympäristökeskus

Sarja: Vantaan kaupunki. Ympäristökeskus. Julkaisuja 2018: 5

ISSN 2342-9453 (painettu)

ISSN 2342-9461 (verkkajulkaisu)

ISBN 978-952-443-595-6

SISÄLTÖ

JOHDANTO	4
KYSELYN TOTEUTUS	5
YHTEISKUNTA, YMPÄRISTÖNSUOJELU JA TALOUDELLINEN KASVU	6
YMPÄRISTÖASENTEET JA TOIMINTA	9
YMPÄRISTÖASIAT OSANA TYÖTÄSI	15
KAUPUNKISI YMPÄRISTÖNSUOJELUN JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN TYÖ	20
TAUSTATIEDOT	27
JOHTOPÄÄTÖKSET	29
KAUPUNKIKOHTAISET KYSYMYKSET	30
ESPOO	30
Kestävyyden näkyminen työpaikoilla	30
Suurimmat esteet ympäristöasioiden kehittymiselle	31
Autolla ajoa vähennettäisiin, jos	31
HELSINKI	32
JYVÄSKYLÄ	33
OULU	34
Palautteiden kärkiteemoina jätteet, liikenne ja koulutus	34
TAMPERE	35
Ympäristötoiminnan painopisteissä korostuvat lähivihreä ja jäteteemat	35
Sitoutumisen puute esteenä ympäristötyön kehittymiselle	36
TURKU	37
Kestävän liikkumisen ratkaisulla vahva henkilöstön tuki	37
Työpaikoilla parannettavaa erityisesti jätehuollossa	37
Ekotukiverkosto kestävämpien toimintatapojen mahdollistajana	38
VANTAA	39
LIITTEET	40

JOHDANTO

Työntekijöiden ympäristöasenteita ja -tietoisuutta selvitettiin kaikkiaan jo kolmannen kerran verkkokyselyllä keväällä 2018 Espoon, Helsingin, Jyväskylän, Oulun, Tampereen, Turun ja Vantaan kaupungeissa. Työntekijöitä näillä Suomen suurimmilla kaupungeilla on yhteensä vajaa 100 000 henkilöä. Ympäristöasennekysely koostuu neljästä kaupunkien yhteisestä kysymysosiosta, kaupunkien omista kysymyksistä sekä vastaajien taustatietoja kartoittavista kysymyksistä. Yhteisten kysymysosioiden aiheet ovat yhteiskunta, ympäristönsuojelu ja taloudellinen kasvu, ympäristöasenteet ja toiminta, ympäristöasiat osana työtäsi sekä kaupunkisi ympäristönsuojelun ja kestävästä kehityksen työ. Kysymykset laadittiin kuutoskaupunkien indikaattorityöryhmän sekä Jyväskylän kaupungin yhteistyönä.

Tässä raportissa on käsitelty kaupunkien yhteisten kysymyksien sekä lyhyesti kaupunkikohtaisten kysymyksien vastaukset. Tarkoituksena on nostaa esiin mielenkiintoisia tuloksia ympäristöasennekyselyn vastauksista sekä vertailla kyselyyn osallistuneita kaupunkia keskenään. Lisäksi vastauksia on peilattu soveltuvien osin myös aiemmin tehtyjen ympäristöasennekyselyiden tuloksiin. Kyselylomake on raportin liitteenä 1.

Ympäristöasennekyselyn väittämiä on nyt vuonna 2018 uudistettu verrattuna aikaisempiin vuosina 2007 ja 2011 tehtyihin kyselyihin. Monissa sellaisissakin kysymyksissä, jotka ovat sisällöltään säilyneet samoina, on saadun palautteen ja aiempien kokemusten perusteella kysymyksiä ja vastausvaihtoehtoja selkeytetty. Täten eri vuosina toteutetut ympäristöasennekyselyt eivät pääsääntöisesti ole suoraan vertailukelpoisia. Kaupunkiorganisaatioissa on myös tapahtunut monia muutoksia, joiden vuoksi aiempiin kyselyihin vertailuun tulee suhtautua varauksella.

Raportin on koonnut Vantaan ympäristösuunnittelija **Laura Virtanen**.

Työryhmä

Sanna Mari Huikuri, Tampere

Johanna af Hällström, Helsinki

Johanna Korpikoski, Turku

Tina Kristiansson, Vantaa

Janne Laurila, Tampere

Miika Meretoja, Turku

Mervi Saukko, Jyväskylä

Leena Sjöblom, Espoo

Tuija Stambej, Espoo

Maarit Talvitie, Oulu

KYSELYN TOTEUTUS

Kaikkiaan kolmas kuutoskaupunkien ja Jyväskylän henkilöstön ympäristöasennekysely toteutettiin maaliskuussa 2018. Kyselyä pidettiin auki keskimäärin kolme viikkoa, ja siihen osallistui yhteensä 7 947 vastaajaa. Kyselyn toteuttamisessa kaupungit hyödynsivät eri verkkokyselytyökaluja.

Henkilöstön määrä sekä vastausprosentti vaihtelivat kaupunkien välillä (Taulukko 1). Vastausprosentteihin eri kaupungeissa vaikutti merkittävästi se, toimitettiin kysely henkilöstölle henkilökohtaisella sähköpostilla vai oliko se ollut esillä pelkästään henkilöstön intranetissä. Kaupungeissa, joissa henkilöstö sai kyselyn omaan sähköpostiinsa, vastausprosentit olivat korkeimpia. Useissa kaupungeissa kysely myös välittyi eteenpäin henkilöstölle kohdenetussa uutiskirjeissä. Jokaisella kaupungin työntekijällä ei ole henkilökohtaista tietokonetta käytössään, mikä todennäköisesti rajoittaa kyselyyn vastaamista.

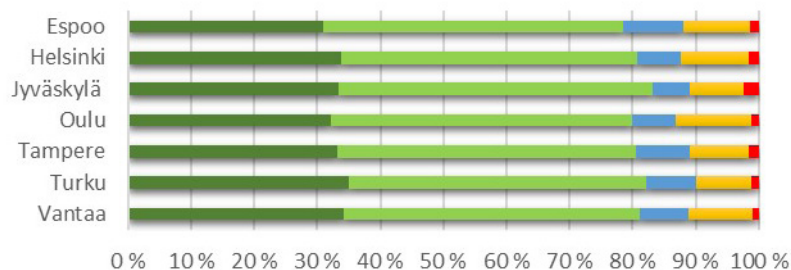
Kaikissa kaupungeissa ympäristöasennekyselyyn vastanneista noin kolme neljästä oli naisia ja yli puolet vastaajista oli korkeakoulutettuja. Tätä selittää ainakin se, että kaupungin työntekijöissä naisten osuus on miehiä selvästi suurempi, ja että korkeammin koulutetut käyttävät työssään enemmän tietokonetta, jolloin kysely tavoitti heidät todennäköisemmin. Yleisin vastaajien ikäryhmä oli kaikissa kaupungeissa 50-59 vuotta. Monissa aikaisemmissa selvityksissä on todettu, että ympäristöasennekyselyyn todennäköisesti vastaavat enemmän ympäristömyönteisesti ajattelevat henkilöt.

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden lukumäärä ja prosenttiosuus henkilöstöstä kaupungeittain

Vastaajat kaupungeittain	Vastaajien lukumäärä (2018)	Vastausprosentti henkilöstömäärästä (2007)	Vastausprosentti henkilöstömäärästä (2011)	Vastausprosentti henkilöstömäärästä (2018)
Espoo	1285	7,6%	14,0%	9,1%
Helsinki	561	3,7%	4,6%	2,0%
Jyväskylä	434	21,0%	9,2%	6,2%
Oulu	1029	17,5%	17,3%	10,3%
Tampere	885	5,9%	5,0%	6,1%
Turku	2289	20,1%	10,0%	20,1%
Vantaa	1464	16,7%	12,1%	13,8%

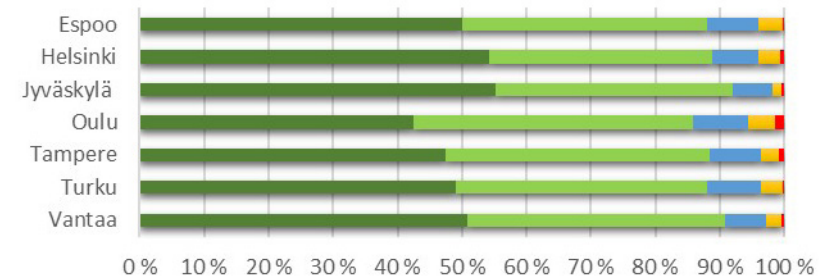
YHTEISKUNTA, YMPÄRISTÖNSUOJELU JA TALOUDELLINEN KASVU

Kyselyn ensimmäisessä osiossa pyrittiin selvittämään henkilöstön asenteita ympäristönsuojelua kohtaan ja sitä, mikä vaikutus henkilöstön mielestä ympäristönsuojelulla on muun muassa talouskasvuun. Vastausten perusteella voidaan todeta, että suurin osa vastanneista piti ympäristönsuojelua talouskasvua tärkeämpänä, mutta nämä kaksi eivät myöskään sulje vastaajien mielestä toisiaan pois. Tekniikan kehittymisen mahdollisuuksiin ratkaista useimmat tämän päivän ympäristöongelmista luotti täysin tai jokseenkin yli puolet vastaajista. Vastaajat myös kokivat ottavansa ympäristön huomioon arkielämässään hyvin.

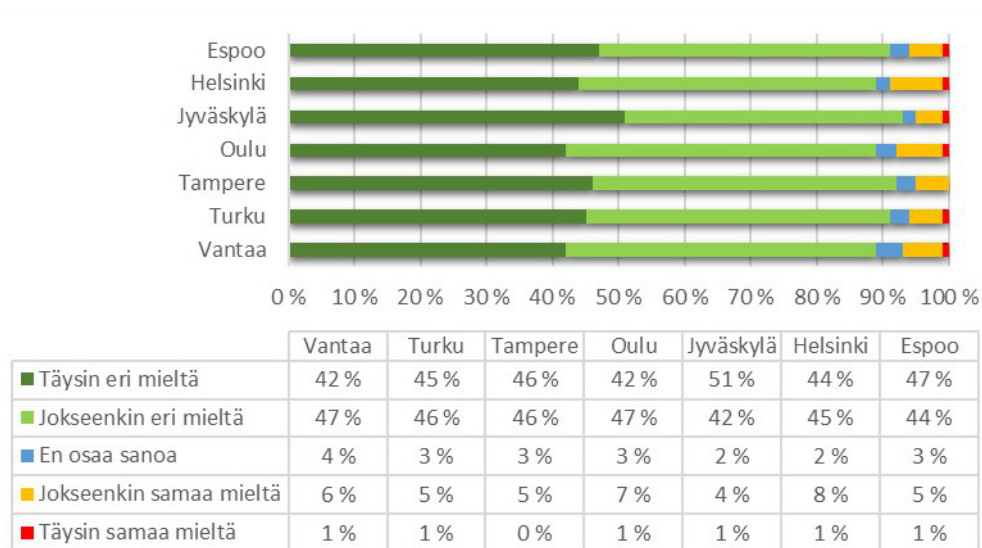
Kuva 1. Ympäristönsuojelu ja taloudellinen kasvu ovat mahdollisia samanaikaisesti

Noin 80 prosenttia vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että ympäristönsuojelu ja taloudellinen kasvu ovat mahdollisia samanaikaisesti. Väittämän kohdalla erot vastauksissa kaupunkien välillä olivat hyvin pieniä. Jopa lähes 90 prosenttia vastaajista oli myös täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että ympäristö tulisi asettaa etusijalle, vaikka talouskasvu hieman kärsisi. Vain 1-2 prosenttia vastaajista oli täysin eri mieltä väittämästä, että ympäristönsuojelu ja taloudellinen kasvu ovat mahdollisia samanaikaisesti ja vain noin prosentti oli valmis asettamaan talouskasvun täysin ympäristön edelle.

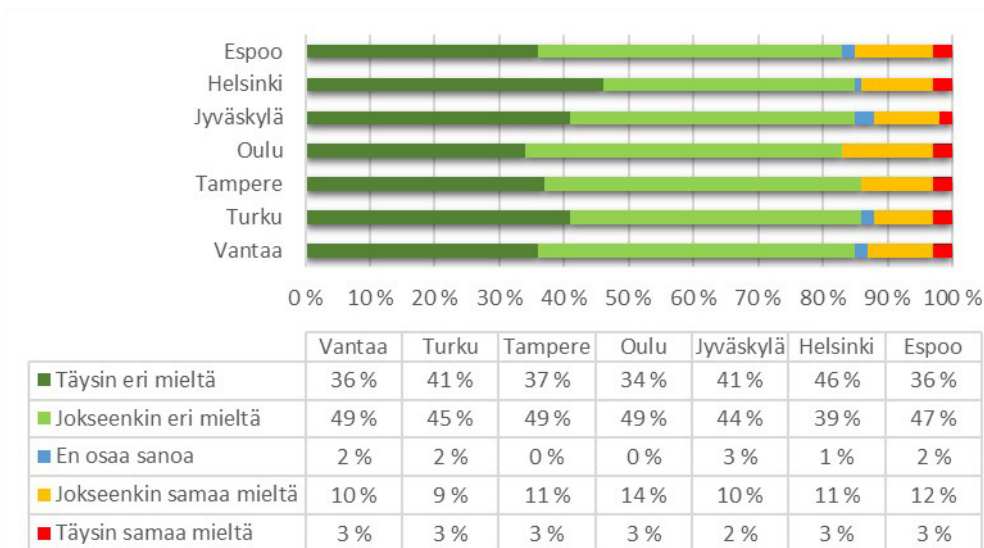
Kuva 2. Ympäristö tulisi asettaa etusijalle, vaikka talouskasvu hieman kärsisi

Mahdollisesti talouskasvua ei enää nykyisin ymmärretä niin yksipuolisesti aineellisen tuotannon ja kulutuksen sekä uusiutumattomien luonnonvarojen käytön lisääntymisenä kuin ennen¹. Sen sijaan ajatellaan, että talouskasvu voisi perustua enenevässä määrin uusiutuvien luonnonvarojen ja energian käyttöön, kierrätys- ja kiertotalouteen sekä esimerkiksi palvelujen vientiin.

Kuva 3. Taloudellinen kasvu tulisi asettaa etusijalle siinäkin tapauksessa, että ympäristö jonkin verran kärsisi (vuoden 2007 kysely)

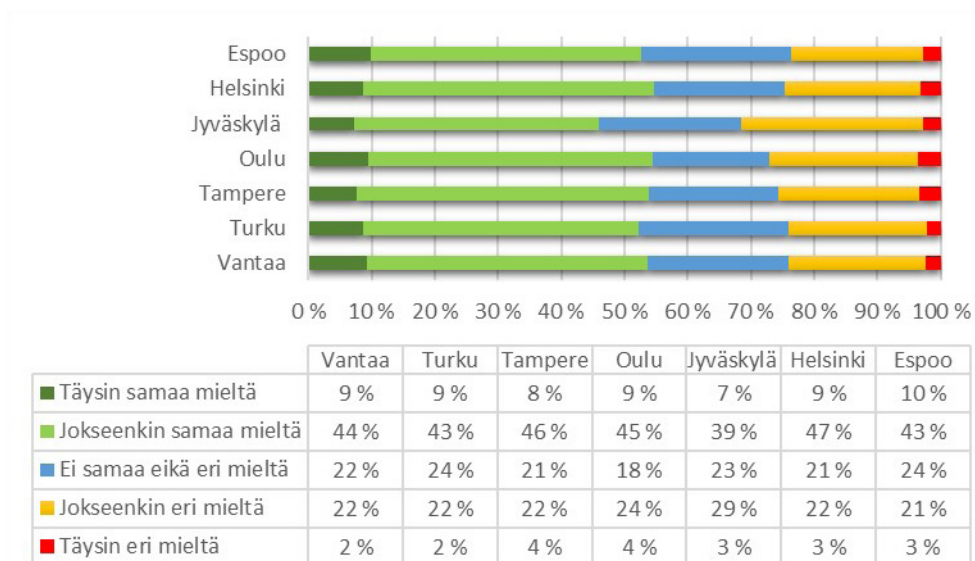
Verrattuna edellisten henkilöstön ympäristöasennekyselyiden tuloksiin, keskimäärin useampi vastaaja oli valmis asettamaan ympäristön jokseenkin tai täysin talouskasvun edelle vuonna 2018 verrattuna vuoteen 2011. Selkein ero oli ympäristön eduksi kuitenkin vuonna 2007. Kysymyksenasettelua ja vastausvaihtoehtoja oli muokattu nyt vuonna 2018 verrattuna aikaisempiin vuosiin, mikä voi vaikuttaa vastauksiksi.

Kuva 4. Taloudellinen kasvu tulisi asettaa etusijalle siinäkin tapauksessa, että ympäristö jonkin verran kärsisi (vuoden 2011 kysely)

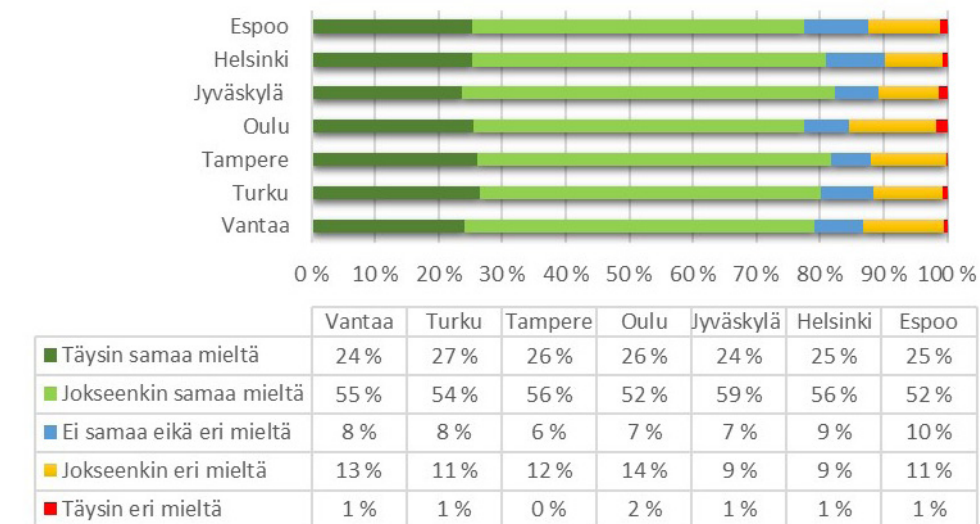
¹ Hirvonen, Jukka ja Vanhatalo, Maaria. 2018. Ympäristöasenteet ja kaupunkikehitys Helsingissä ja Vantaalla. Tutkimuksia 2018:1. Helsingin kaupunki.

Runas puolet vastaajista oli täysin tai jokseenkin sitä mieltä, että tekniikan kehittyminen ratkaisee ympäristöongelmia tulevaisuudessa, lukuun ottamatta Jyväskylää, jossa näin ajateltiin hieman harvemmin. Vastaavasti Jyväskylässä oltiin hieman muita kaupunkeja useammin myös jokseenkin eri mieltä tekniikan kehittymisen mahdollisuuksista ratkaista ympäristöongelmia, sillä näin oli vastannut lähes 30 prosenttia jyvaskyläläisistä vastaajista. Hyvin pieni osuus, vain noin 3 prosenttia kaikista vastaajista, ei uskonut tekniikan kehittymisen auttavan useimpien tämän päivän ympäristöongelmien ratkaisussa lainkaan. Väittämä oli mukana kyselyssä nyt ensimmäistä kertaa.

Kuva 5. Tekniikan kehittyminen ratkaisee tulevaisuudessa useimmat tämän päivän ympäristöongelmat

Noin 80 prosenttia vastaajista uskoi toimivansa arkielämässään jokseenkin tai täysin niin ympäristöystävällisesti kuin pystyy. Keskimäärin reilu kymmenes vastaajista oli jokseenkin eri mieltä väittämästä, mutta ainoastaan noin prosentti koki olevansa täysin eri mieltä.

Kuva 6. Arkielämässäni toimin nyt niin ympäristöystävällisesti kuin pystyn

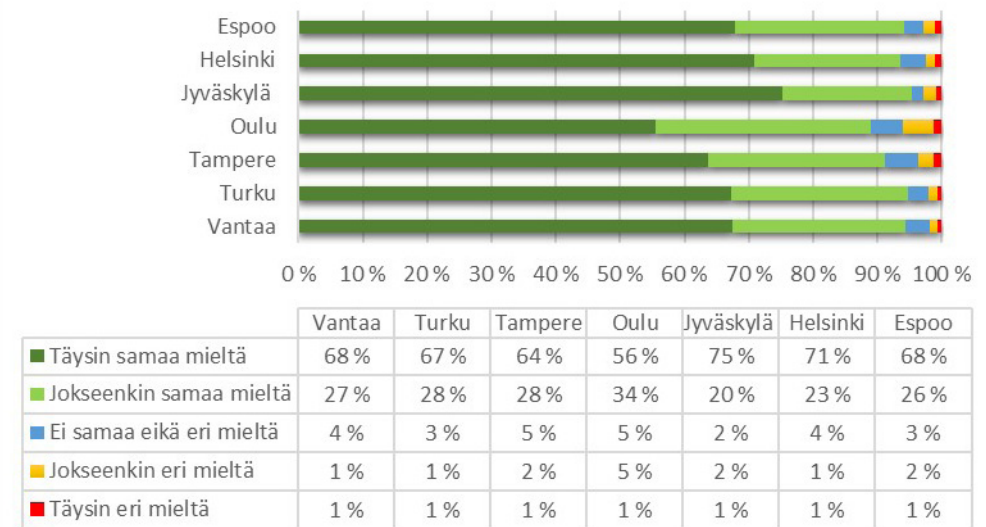
YMPÄRISTÖASENTEET JA TOIMINTA

Kyselyssä selvitettiin myös henkilöstön ympäristöasenteiden ja toiminnan välistä yhteyttä. Eniten huolta vastaajissa herättivät vesistöjen laatu ja ilmastomuutos, hieman vähemmän puolestaan melu. Enemmistö vastaajista seurasi julkista keskustelua ja kirjoittelua ympäristöasioista, osti ympäristömerkittyjä tuotteita sekä valitsi lautaselleen kasvis- ja lähiruokaa vähintään silloin tällöin. Yli puolet vastaajista suosi lyhyillä harrastus- ja/tai asiointimatkoilla yleensä kävelyä, pyöräilyä ja julkista liikennettä, ja lähes kolme neljästä suunnitteli ruokaostoksensa niin, ettei tule hävikkiä. Ympäristömyönteisyys ei kuitenkaan todennäköisesti aina selitä toimintaa kokonaan, vaan esimerkiksi ruokahävikki on myös taloudellinen kysymys ja yhteyksien kattavuus sekä nopeus vaikuttavat julkisen liikenteen käyttöön.

Jopa lähes yhdeksän kymmenestä vastaajasta koki, että oli muuttanut toimintatapojaan ympäristöystävällisemmiksi viime vuosina. Yli 40 prosenttia vastaajista ei kuitenkaan ollut tietoinen siitä, miten kotona käytetty sähkö oli tuotettu.

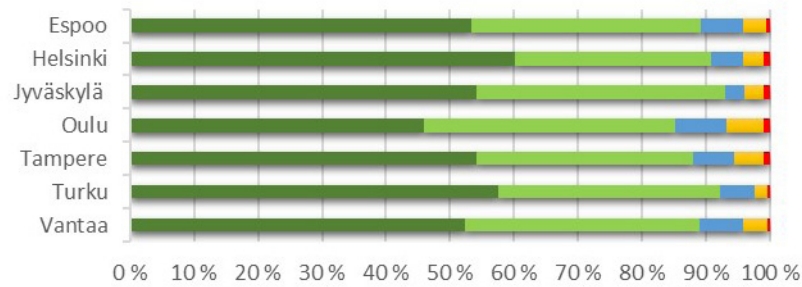
Yleinen huolestuneisuus ympäristön tilasta näkyi selvästi kaikkien kaupunkien vastauksista. Eniten vastaajat olivat huolissaan vesistöjen laadusta sekä ilmastomuutoksen seurauksista, sillä noin yhdeksän kymmenestä kertoi olevansa väittämistä joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Lähes yhtä paljon huolestuttivat ilmanlaatu sekä muutokset lähiluonnossa. Kysytyistä ympäristöongelmista vähiten huolta vastaajissa herätti melu. Väittämästä ”Olen huolissani melusta” oli kuitenkin täysin tai jokseenkin samaa mieltä keskimäärin 75 prosenttia vastaajista.

Helsingin ja Turun käynnistämä Itämerihaaste² on nostanut vesiensuojelua pinnalle ja huoli vesistöistä näkyikin erityisesti näistä kaupungeista saaduissa vastauksissa. Verrattuna vuoden 2011 henkilöstön ympäristöasennekyselyyn, erityisesti huoli ilmastomuutoksesta oli lisääntynyt. Vastanneista 4-8 prosenttiyksikköä enemmän, kaupungista riippuen, oli nyt vuoden 2018 kyselyssä täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä ”Olen huolissani ilmastomuutoksen seurauksista” kuin vuonna 2011 väittämästä ”Olen huolissani ilmastomuutoksesta”. Eniten huoli ilmastomuutoksesta ja sen seurauksista oli lisääntynyt Helsingissä.

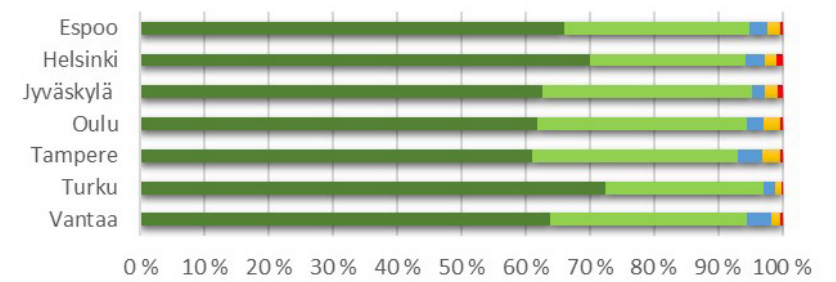

Kuva 7. Olen huolissani ilmastomuutoksen seurauksista

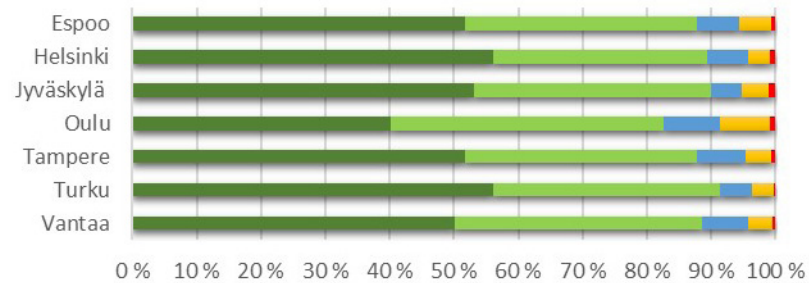
² www.itamerihaaste.net

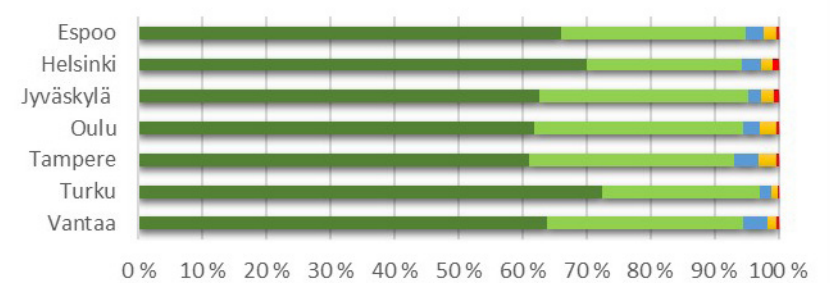
Kuva 8. Olen huolissani muutoksista lähiluonnossa

Kuva 10. Olen huolissani vesistöjen laadusta

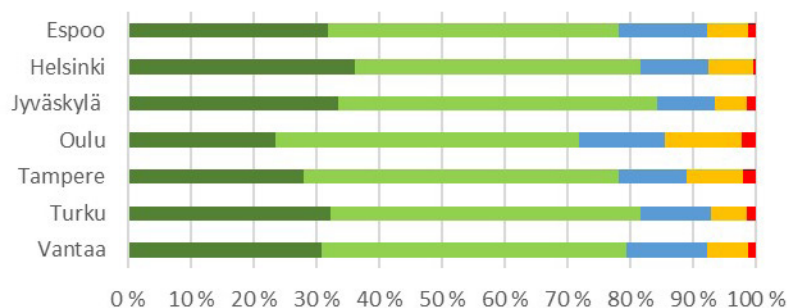

Kuva 9. Olen huolissani ilman laadusta

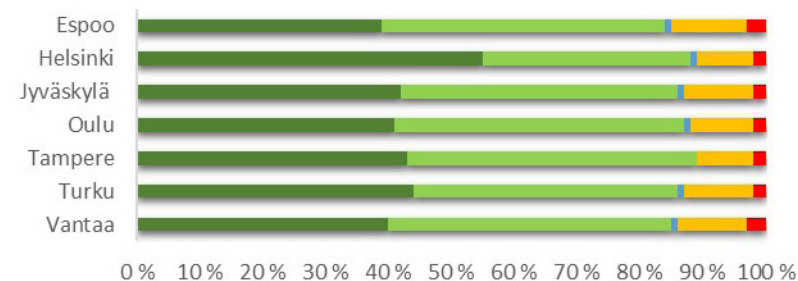

Kuva 11. Olen huolissani melusta

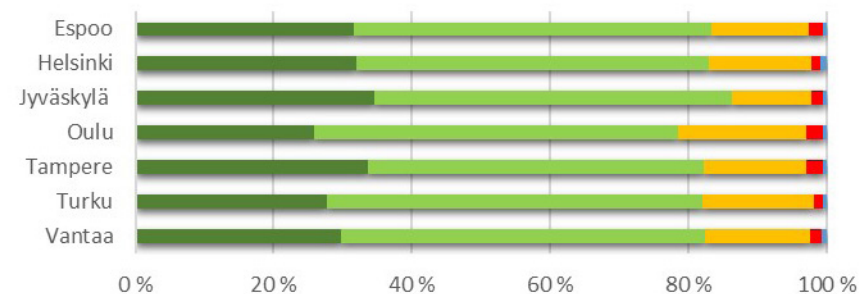
Vastaajien hyvästä ympäristötietoisuudesta kertoo, että noin 80 prosenttia vastaajista oli väittämästä ”Seuraan ympäristön tilaa koskevaa julkista keskustelua ja kirjoittelua” joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Eniten ympäristöasioita seurasivat vastaajista Jyväskylässä työskentelevät (84 % vastaajista täysin tai jokseenkin samaa mieltä), vähiten puolestaan Oulussa työskentelevät (71 % vastaajista täysin tai jokseenkin samaa mieltä). Ainoastaan 1-2 prosenttia vastaajista oli väittämästä täysin eri mieltä.

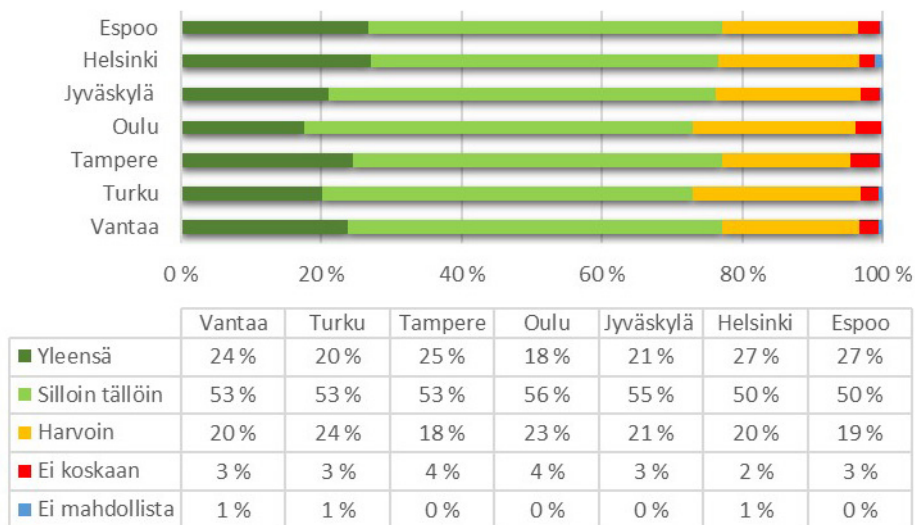
Kuva 12. Seuraan ympäristön tilaa koskevaa julkista keskustelua ja kirjoittelua

Kuva 13. En seuraa ympäristön tilaa koskevaa julkista keskustelua (vuoden 2011 kysely)

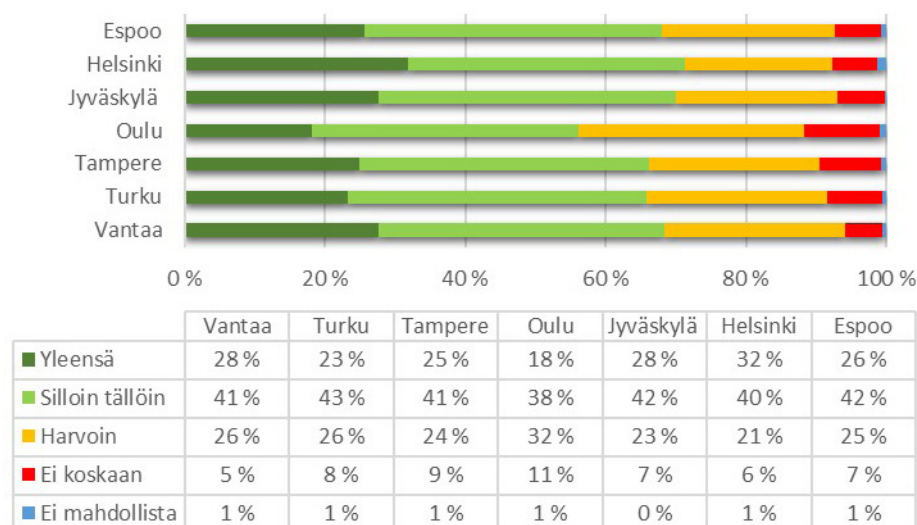
Kuva 14. Ostan ympäristömerkittyjä ja/tai pienellä hiilijalanjäljellä merkittyjä tuotteita, kun vaihtoehto on tuoteryhmässä valittavissa

Kuva 15. Ostan luomutuotteita ja/tai Reilun kaupan tuotteita, kun vaihtoehto on tuoteryhmässä valittavissa

Ympäristömerkittyjä ja/tai pienellä hiilijalanjäljellä merkittyjä tuotteita osti yleensä noin kolmannes vastaajista ja luomutuotteita ja/tai Reilun kaupan tuotteita lähes joka neljäs vastaajista, kun vaihtoehto oli tuoteryhmässä valittavissa. Luomutuotteet ja Reilun kaupan tuotteet ovat usein jonkin verran kalliimpia verrattuna niin tavanomaisiin kuin muilla ympäristömerkeillä merkittyihin tuotteisiin, mikä todennäköisesti osaltaan selittää eroa³. Jyväskylässä ostettiin muihin kaupunkeihin verrattuna yleisemmin ympäristömerkittyjä ja/tai pienellä hiilijalanjäljellä merkittyjä tuotteita, kun taas Espoossa ja Helsingissä luomutuotteita ja/tai Reilun kaupan tuotteita. Oulussa ympäristömerkinnät vaikuttivat ostopäätökseen vähiten.

Noin puolet kaikista vastaajista ilmoitti ostavansa ympäristömerkittyjä ja/tai pienellä hiilijalanjäljellä merkittyjä tuotteita sekä luomutuotteita ja/tai Reilun kaupan tuotteita silloin tällöin, kun vaihtoehto on tuoteryhmässä valittavissa. Vastaajista keskimäärin vain alle prosentin mielestä ympäristömerkittyjen tuotteiden ostaminen ei ollut mahdollista.

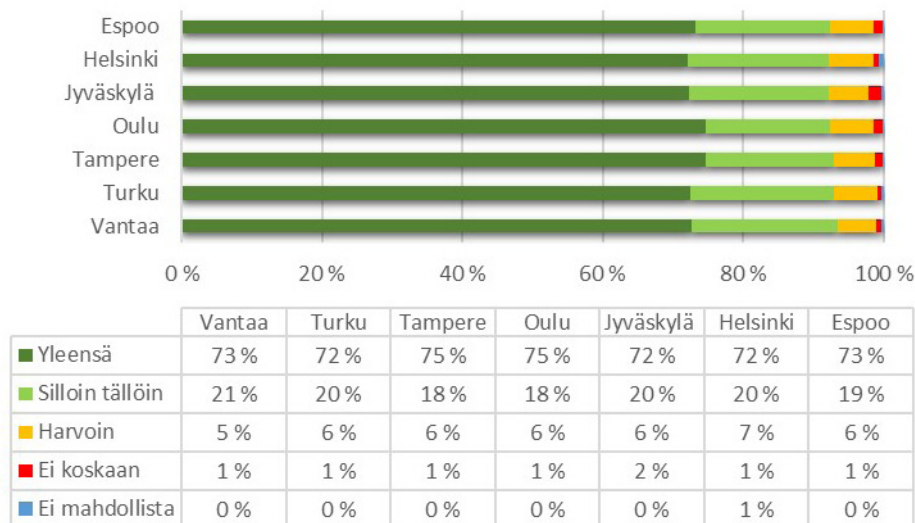

Kuva 16. Suosin kasvisruokaa lihan sijaan

Ympäristöasennekyselyssä kysyttiin nyt ensimmäistä kertaa henkilöstöltä myös kasvis- ja lähiruusta sekä ruokahävikistä. Kasvisruokaa suosivat etenkin Helsingin, Vantaan ja Jyväskylän vastaajat, joista vajaa kolmannes kertoi suosivansa yleensä kasvisruokaa. Oulussa kasvisruoan suosio oli alhaisin, sillä vain 18 prosenttia kertoi suosivansa yleensä kasviksia lihan sijaan. Kaikista vastaajista vain noin prosentin mielestä kasvisruuan valitseminen lihan sijaan ei ollut mahdollista.

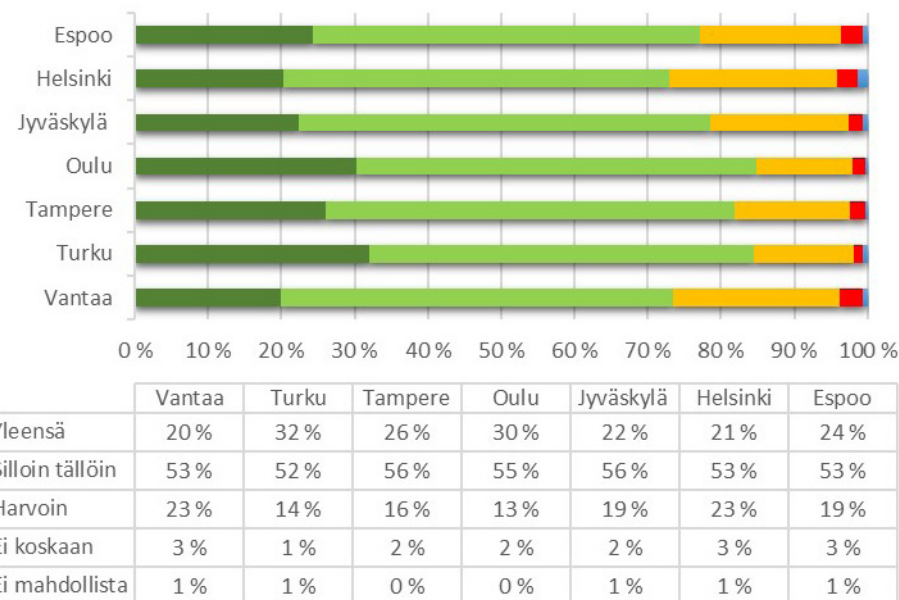
³ www.luomu.fi; www.reilukauppa.fi

Lähes kolme neljästä vastaajasta suunnitteli ruokaostoksensa yleensä niin, ettei tule hävikkiä. Vain alle kaksi prosenttia vastaajista ilmoitti, että ei toimi näin koskaan, ja alle prosentin mielestä hävikin välttäminen ei ollut mahdollista. Ympäristösyiden lisäksi taloudelliset syyt vaikuttavat erittäin todennäköisesti merkittävästi siihen, että hävikkiä halutaan välttää.

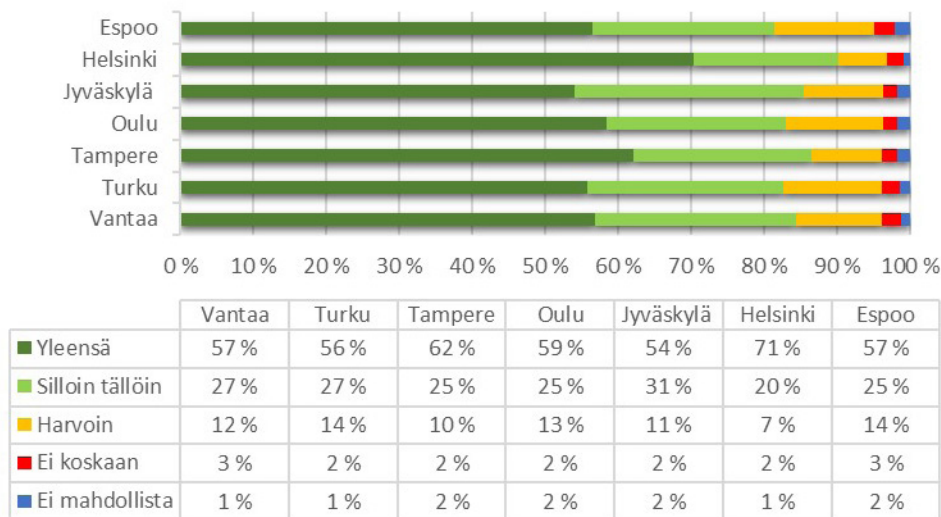
Kuva 17. Suunnittelen ruokaostoksen niin, ettei tule hävikkiä

Yleensä tai silloin tällöin lähiruokaa ostettiin useimmiten Oulussa, Tampereella, Turussa ja Jyväskylässä. Pääkaupunkiseudulla asuvista vastaajista 3 prosenttia oli valinnut vastausvaihtoehdon, että ei osta (ainakaan tietoisesti) lähiruokaa koskaan, kun taas muissa kaupungeissa prosenttiosuus oli hieman pienempi. Vain noin prosentin mielestä lähiruuan ostaminen ei ollut mahdollista.

Kuva 18. Ostan tietoisesti lähiruokaa (lähiseudulla tuotettua)

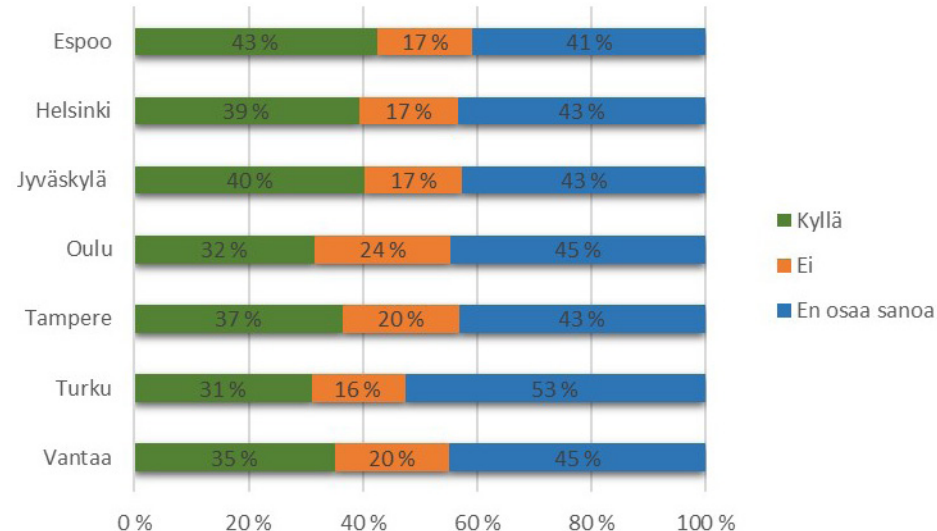
Kaikkein yleisintä kävelyn, pyöräilyn ja julkisen liikenteen suosiminen lyhyillä harrastus- ja/tai asiointimatkoilla oli Helsingissä. Jopa 71 prosenttia helsinkiläisistä vastaajista ilmoitti toimivansa näin. Muuten kävelyä, pyöräilyä ja julkista liikennettä suosi yleensä 54-62 prosenttia vastaajista kaupungista riippuen. Hajonta on laajaa, eikä kysymyksen asettelussa ole huomioitu vuodenaikoja, jolloin silloin tällöin vastanneiden joukossa saattaa olla kesäpyöräilijöitä ja -kävelijöitä. Helsingin tulosta selittävät todennäköisesti lähellä olevat palvelut sekä toimivat ja kattavat julkisen liikenteen yhteydet. Ainoastaan 2-3 prosenttia kaikista kyselyn vastaajista ilmoitti, ettei suosi kävelyä, pyöräilyä ja julkista liikennettä lyhyillä harrastus- ja/ tai asiointimatkoilla koskaan, ja vain 1-2 prosentin mielestä se ei ollut edes mahdollista.

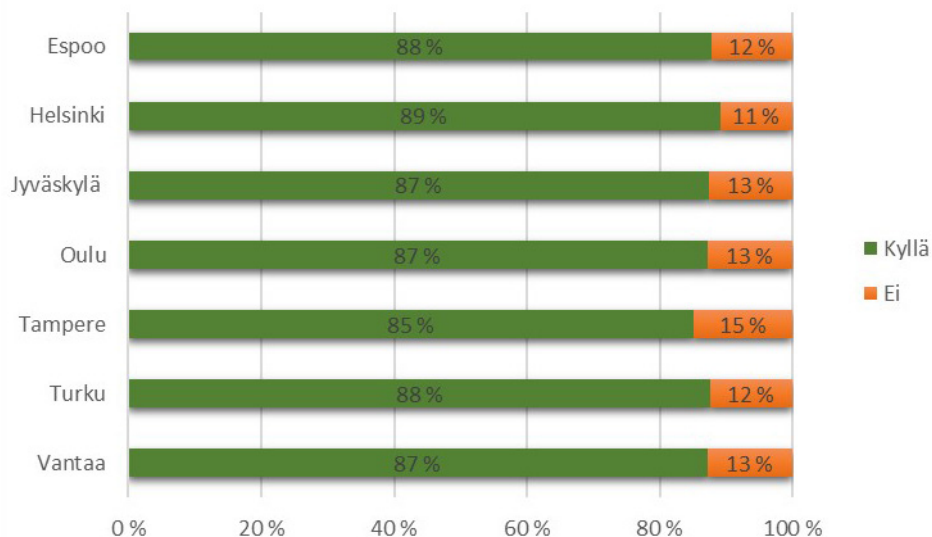
Kuva 19. Suosin kävelyä, pyöräilyä ja julkista liikennettä alle kolmen kilometrin pituisilla harrastus- ja/tai asiointimatkoilla

Vastaajista keskimäärin runsas puolet tiesi kotona käyttämänsä sähkön alkuperän ja näissä tapauksissa enemmistöllä oli käytössään uusiutuvilla energialähteillä tuotettu sähkö. Uusiutuvaa sähköä oli valittu käyttöön erityisesti espooalaisten vastaajien kodeissa. Lähes puolet kaikista kyselyn vastaajista ei ollut tietoinen käyttämänsä sähkön tuotantotavasta ja Turussa tämä osuus oli vielä suurempi.

Lähes yhdeksän kymmenestä vastaajasta oli kaikissa kaupungeissa mielestään muuttanut toimintatapojaan ympäristöystävällisemmäksi viime vuosina.

Kuva 20. Onko kotona käyttämäsi sähkö uusiutuvaa sähköä?

Kuva 21. Olen muuttanut toimintatapojaani ympäristöystävällisemmiksi viime vuosina

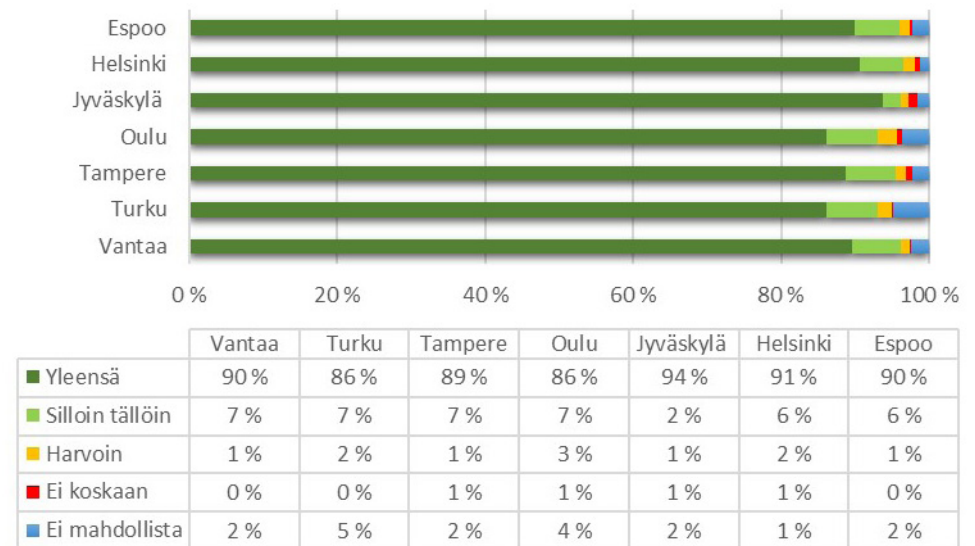
YMPÄRISTÖASIAT OSANA TYÖTÄSI

Kyselyn kolmannessa osiossa käsiteltiin henkilöstön ympäristön kannalta olennaisia toiminta- ja työtapoja. Lisäksi kysyttiin vaikuttamismahdollisuuksista ja osallistumisesta työpaikan ympäristötyöhön. Henkilöstö oli selvästi omaksunut jätteiden lajittelun ja sähkönsäästön työpaikalla, mutta työmatkaliikumisessa on yhä ympäristönäkökulmasta parannettavaa, sillä lähes puolet vastaajista Helsinkiä lukuun ottamatta ilmoitti kulkevansa työmatkansa yleensä henkilöautolla. Myös etätöön sekä sähköisten kokousjärjestelmien, kuten Skype tai Lync, hyödyntämistä olisi mahdollista kehittää edelleen.

Keskimäärin 40 prosenttia vastaajista kertoi, että teki silloin tällöin tai yleensä ehdotuksia ympäristöasioiden edistämiseksi työpaikalla. Tampereella näin oli vastannut lähes puolet, kun taas Turussa ja Oulussa noin kolmannes. Samoin noin puolet vastaajista koki, että he voivat työtehtäviensä kautta vaikuttaa positiivisesti ympäristön tilaan joko yleensä tai silloin tällöin. Jyväskylässä ja Espoossa näin ajatteli jopa lähes 60 prosenttia vastaajista. Eniten vastaajat kokivat pystyvänsä vaikuttamaan jätteiden lajitteluun sekä paperin-, sähkön- ja vedenkulutukseen, vähiten vaikutusmahdollisuuksia puolestaan koettiin olevan lämmönkulutukseen.

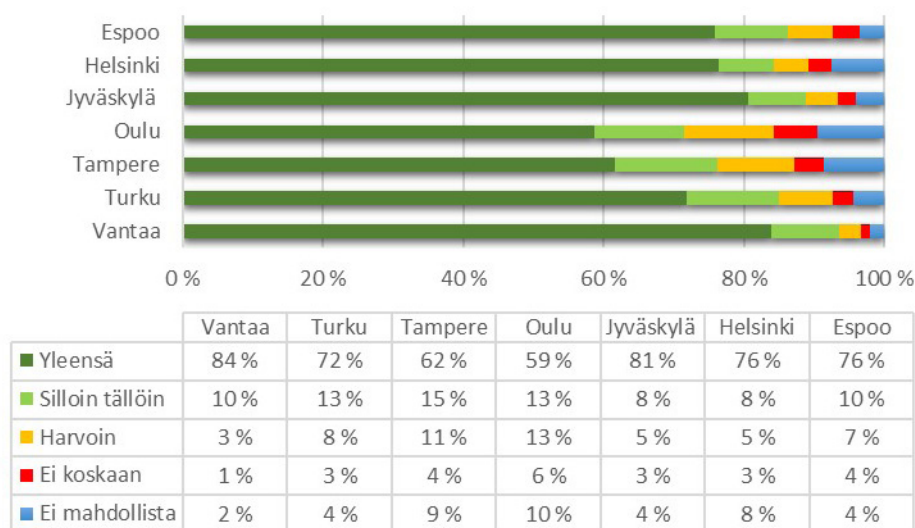
Helsingiläisistä vastaajista löytyi selkeästi eniten halukkuutta toimia kaupungin erilaisissa ympäristötyöryhmissä, sillä heistä tähän suhtautui myönteisesti 53 prosenttia. Muissa kaupungeissa halukkuus oli jonkin verran vähäisempää.

Yli 85 prosenttia kaikkien kaupunkien vastaajista ilmoitti yleensä hyödyntävänsä työpaikan tarjoamat lajittelumahdollisuudet, ja Jyväskylässä jopa 94 prosenttia kertoi tekevänsä niin. Turun ja Oulun kaupunkien kokemuksen mukaan työpaikoilla ollaan usein kotitalouksia jäljessä lajittelussa, ja työntekijöiltä on saatu jo ennen kyselyä palautetta muun muassa biojäteastian puuttumisesta taukotoiloista. Näissä kaupungeissa myös vastattiin useimmin, että lajittelu ei ole mahdollista.

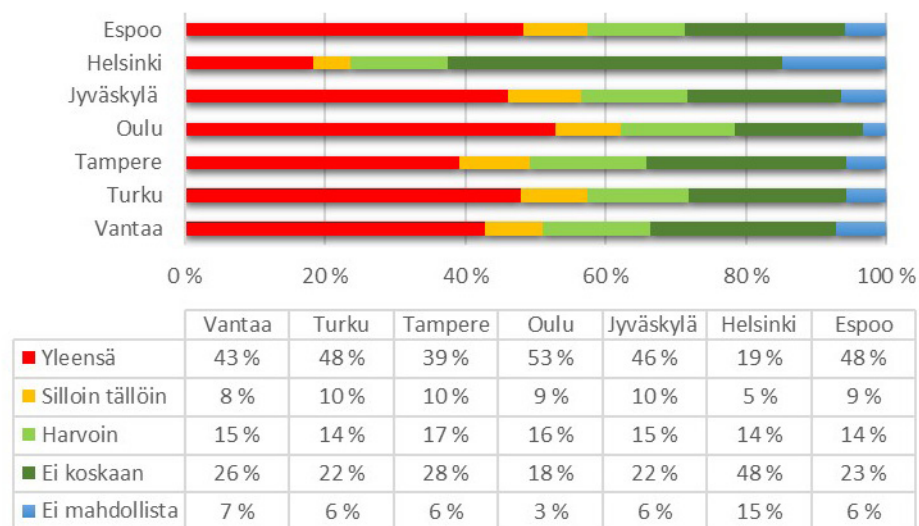
Kuva 22. Hyödynnän työpaikkani tarjoamat lajittelumahdollisuudet

Kaupunkien välillä muodostui selkeitä eroja, kun kysyttiin tietokoneen ja näytön sammuttamisesta työpäivän päätteeksi. Vantaalla tietokoneen ja näytön sammutti yleensä 84 prosenttia vastaajista, kun taas Oulussa näin toimi 59 prosenttia vastaajista. Vantaalla vain 1 prosentti ei sammuttanut tietokonetta tai näyttöä koskaan, kun Oulussa näin ilmoitti toimivansa 6 prosenttia vastaajista. Toisaalta Oulussa 10 prosenttia vastaajista toi esille, että tietokoneen ja näytön sulkeminen työpäivän päätteeksi ei ollut mahdollista, kun taas Vantaalla vastaava prosenttiluku oli 2 %. Tätä voisi selittää muun muassa se, että kaikilla vastaajilla ei välttämättä ole tietokonetta henkilökohtaisessa käytössään.

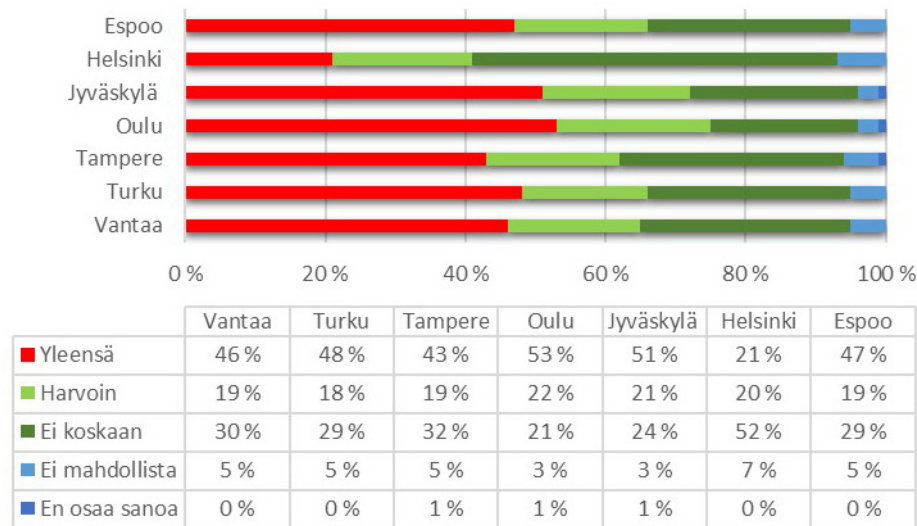

Kuva 23. Sammutan tietokoneen ja näytön työpäivän päätteeksi

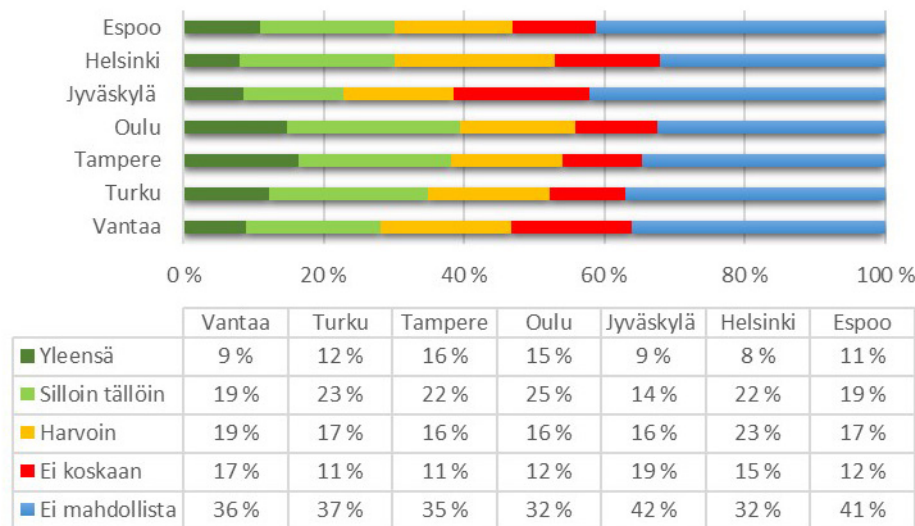
Helsingissä työmatkansa henkilöautolla kulki yleensä vain viidennes vastaajista, kun taas Oulussa henkilöautoa työmatkoihin käytti yleensä yli puolet vastaajista. Muissa kaupungeissa vastaava prosenttiluku sijoittui välille 39-48 %. Helsingin vastauksia selittävät erittäin todennäköisesti toimivat ja kattavat julkisen liikenteen yhteydet. Toisaalta helsinkiläisistä vastaajista 15 prosenttia totesi kyselyssä, että työmatkan kulkeminen henkilöautolla ei ole edes mahdollista. Tämä oli selvästi enemmän kuin muissa kaupungeissa, joissa vastaava prosenttiluku oli keskimäärin 6 %. Kyselyssä ei tullut ilmi, joutuiko tämä esimerkiksi siitä, että helsinkiläiset vastaajat omistavat suhteessa harvemmin ajokortin ja auton vai mahdollisesti pysäköintitilan puutteesta ja/tai korkeista pysäköintimaksuista. Kyselystä ei selvinnyt myöskään olisivatko em. helsinkiläiset vastaajat halunneet kulkea työmatkansa henkilöautolla, mikäli se olisi ollut mahdollista. Työmatkansa yleensä autolla kulkevien vastaajien määrä oli vähentynyt muutamia prosenttiyksiköjä vuoden 2011 ympäristöasennekyselystä niin Jyväskylässä, Tampereella, Vantaalla kuin Helsingissä.

Kuva 24. Kuljen työmatkani henkilöautolla

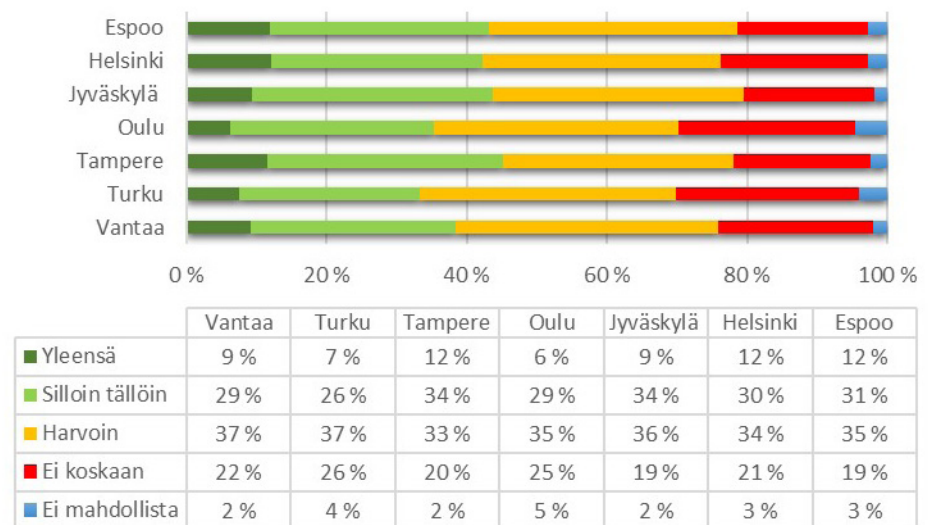
Kuva 25. Kuljen työmatkani pääsääntöisesti henkilöautolla (vuoden 2011 kysely)

Kuva 26. Olen vähentänyt työasiointimatkojani sähköisten kokousjärjestelmien (esim. Skype, Lync) avulla

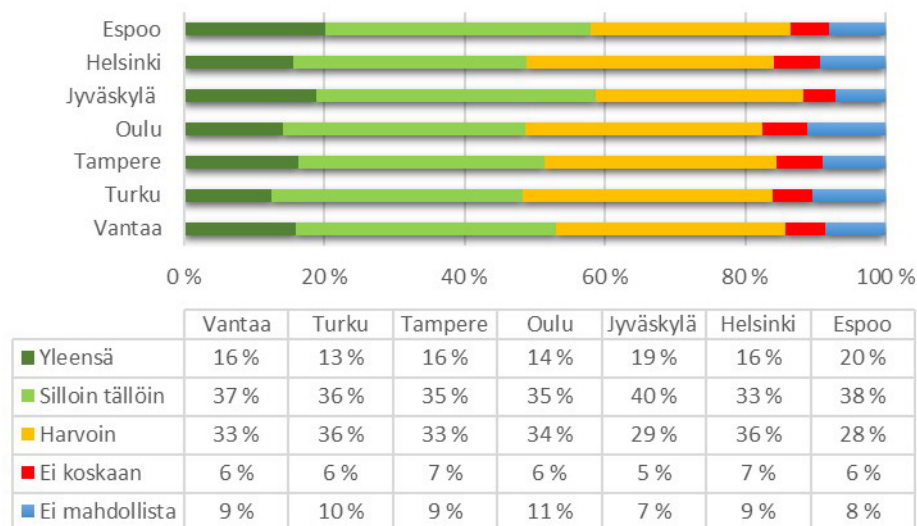
Keskimäärin runsas kolmannes, Jyväskylässä ja Espoossa jopa yli 40 prosenttia, vastaajista kertoi, ettei sähköisten kokousjärjestelmien käyttö ole mahdollista. Kaiken tyyppisiin työtehtäviin sähköiset kokousjärjestelmät eivät välttämättä sovellu, mutta tietynlaisissa työtehtävissä ne ovat hyvinkin käytettyjä. Yleisimmin työasiointimatkoja sähköisillä kokousjärjestelmillä korvattiin Tampereella, ja siellä näin oli vastannut 16 prosenttia vastaajista, kun taas Helsingissä vastaava prosenttiluku oli 8 %. Vastaajista 11-19 prosenttia kaupungista riippuen ei ollut vähentänyt työasiointimatkojaan sähköisten kokousjärjestelmien avulla lainkaan, vaikka se olisi ollut mahdollista. Väitelmä oli nyt ensimmäistä kertaa mukana kyselyssä.

Keskimäärin runsas puolet, Turussa, Vantaalla sekä Oulussa jopa noin 60 prosenttia, vastaajista kertoi, että teki harvoin tai ei koskaan ehdotuksia ympäristöasioiden edistämiseksi työpaikalla. Yleensä ehdotuksia teki noin joka kymmenes, Turussa vain 7 prosenttia ja Oulussa 6 prosenttia, vastaajista. Varsin pieni osa vastaajista, kahdesta viiteen prosenttia, koki ettei se ole lainkaan mahdollista.

Kuva 27. Olen tehnyt omalla työpaikallani ehdotuksia ympäristöasioiden edistämiseksi

Noin puolet vastaajista koki, että he voivat työtehtäviensä kautta vaikuttaa positiivisesti ympäristön tilaan joko yleensä tai silloin tällöin. Jyväskylässä ja Espoossa näin ajatteli jopa lähes 60 prosenttia vastaajista. Vastaajista noin joka kymmenes toi esille, että heidän ei ole edes mahdollista vaikuttaa positiivisesti ympäristön tilaan työtehtäviensä kautta. Kyselystä ei käynyt ilmi millä toimialalla tai minkä tyyppisissä tehtävissä he työskentelivät.

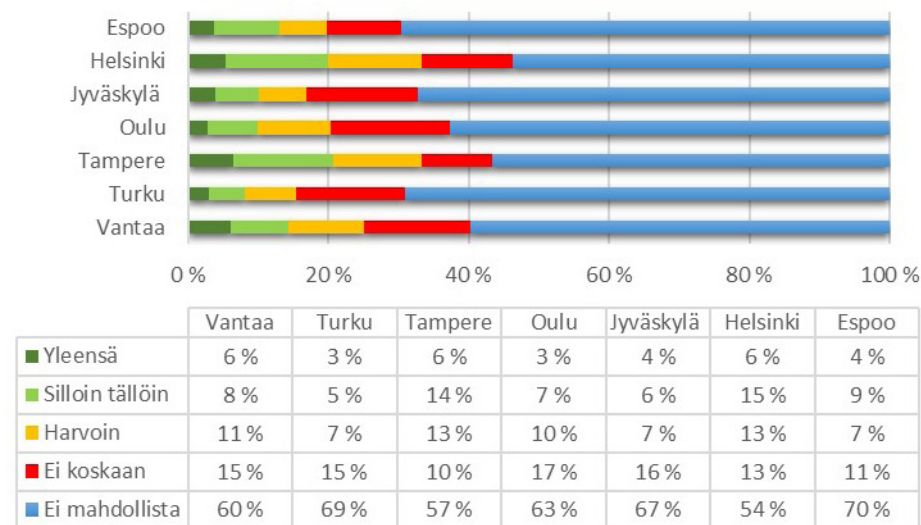
Kuva 28. Pystyn työtehtävieni kautta vaikuttamaan positiivisesti ympäristön tilaan

Yli puolet vastaajista, Espoossa ja Turussa jopa noin 70 prosenttia, ilmoitti, ettei etätöitä ollut mahdollisuutta tehdä. Todennäköisesti näin vastanneista iso osa työskentelee terveyskeskuksissa, päiväkodeissa ja kouluissa, alueiden kunnossapidossa tms., jolloin työn suorittaminen etätöinä ei mitenkään onnistu.

Vantaalla, Turussa, Oulussa, Jyväskylässä ja Espoossa noin joka kymmenes vastaaja ilmoitti hyödyntävänsä etätömahdollisuutta yleensä tai silloin tällöin.

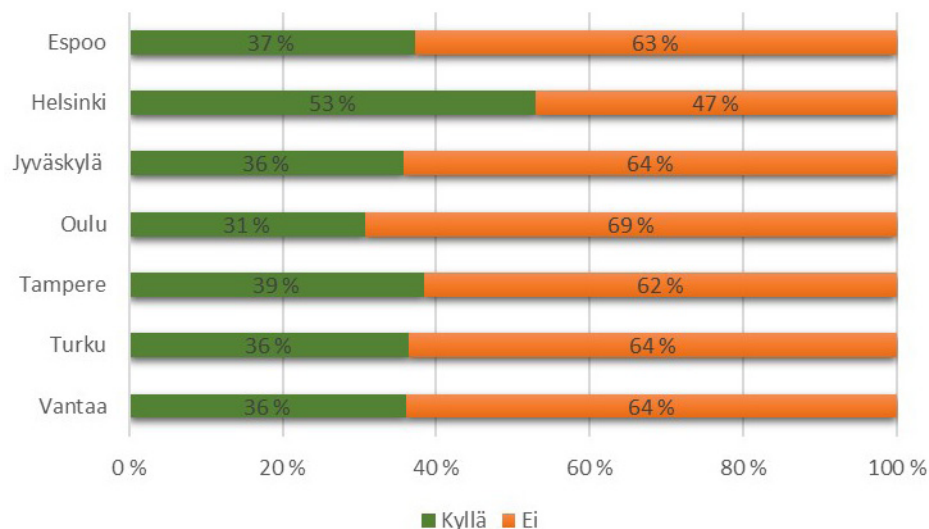
Tampereella ja Helsingissä näin ilmoittaneita oli enemmän ja noin kaksi kymmenestä kertoi tekevänsä etätöitä yleensä tai silloin tällöin. Espoossa puolestaan oli vähiten heitä, jotka hyödynsivät harvoin tai ei koskaan etätömahdollisuuksia. Siellä heitä oli vain noin viidennes, kun muissa kaupungeissa vastaavien osuus oli noin neljännes.

Etätööhön liittyvään väittämään oli liitetty avoin vastauskenttä, johon oli pyydetty kertomaan, montako päivää etätöitä keskimäärin kuukaudessa tekee, mikäli vastasi väittämään harvoin, silloin tällöin tai yleensä. Keskimäärin etätöitä tehtiin 2-3 päivää kuukaudessa. Moni vastaaja kertoi avoimessa vastauksessaan, että tekisi mielellään etätöitä, mikäli siihen oltaisiin työnantajan puolelta suostuvaisia tai haluaisi tehdä sitä vielä enemmän, kun kyselyhetkellä oli sallittua. Mahdollisesti tämä voi viestiä siitä, että suhtautuminen etätööhön ei aina ole työpaikalla myönteistä. Lisäksi etätööhön liittyvät käytännöt saattavat olla epäselviä. Osa vastaajista ei todennäköisesti myöskään aidosti halua tehdä etätöitä, vaikka se olisi mahdollista, ja voi esimerkiksi kokea, että etätö hänkaloittaa työn ja yksityiselämän erottamista toisistaan.

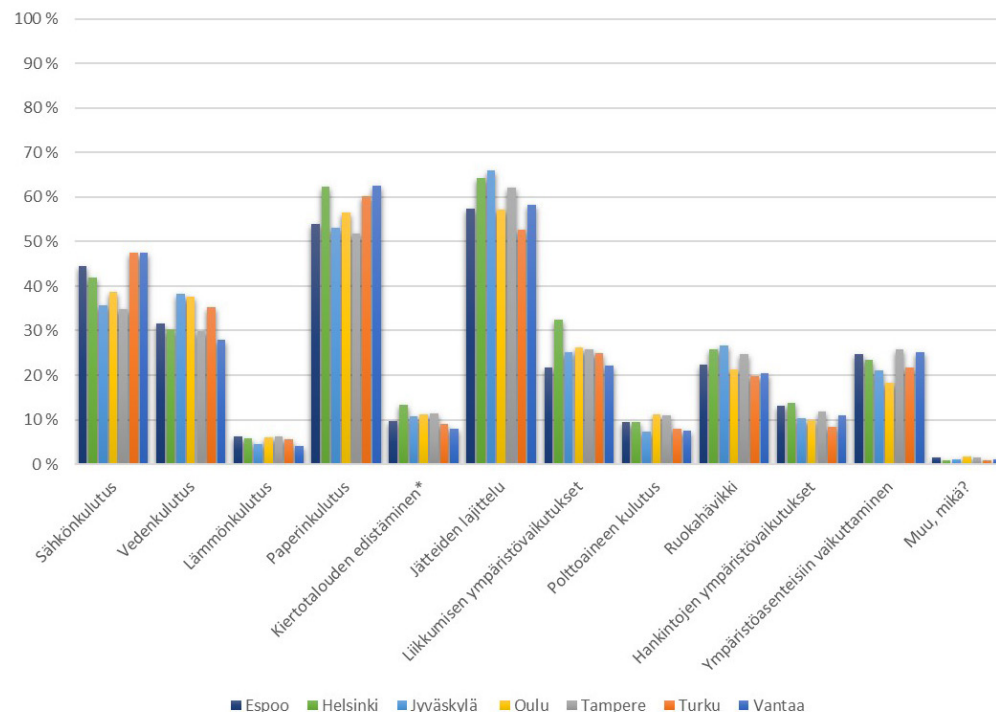
Kuva 29. Hyödynnän mahdollisuutta tehdä etätöitä

Jopa yli puolet helsinkiläisistä vastaajista oli halukkaita toimimaan kaupungin erilaisissa ympäristötyöryhmissä. Muissa kaupungeissa osuus oli keskimäärin reilu kolmannes vastanneista.

Kuva 30. Olen valmis toimimaan kaupungin erilaisissa ympäristötyöryhmissä

Ympäristöasennekyselyssä vastaajia pyydettiin myös valitsemaan kolme oman työskentelynsä ympäristöystävällisyyden kannalta tärkeintä tekijää, joihin voi itse vaikuttaa. Eniten vastaajat kokivat pystyvänsä vaikuttamaan jätteiden lajitteluun (keskimäärin 60 % vastaajista), paperinkulutukseen (keskimäärin 57 %vastaajista), sähkönkulutukseen (keskimäärin 42 % vastaajista) sekä vedenkulutukseen (keskimäärin 33 % vastaajista). Vähiten vaikutusmahdollisuuksia koettiin olevan lämmönkulutukseen (keskimäärin 6 % vastaajista). Monin paikoin jätteiden lajitteluun sekä paperin-, sähkön-, ja vedenkulutukseen pystyykin todellisuudessa helposti vaikuttamaan, toisin kuin lämmönkulutukseen. Tarkemmat prosenttiluvut löytyvät liitteestä 2.

Kuva 31. Valitse kolme oman työskentelysi ympäristöystävällisyyden kannalta tärkeintä tekijää, joihin voit itse vaikuttaa. Tarkemmat arvot ks. liite 2.

* Kiertotaloudessa kulutus perustuu omistamisen sijasta palveluiden käyttämiseen. Materiaaleja ei lopuksi hukata, vaan niistä syntyy yhä uudelleen uusia tuotteita.

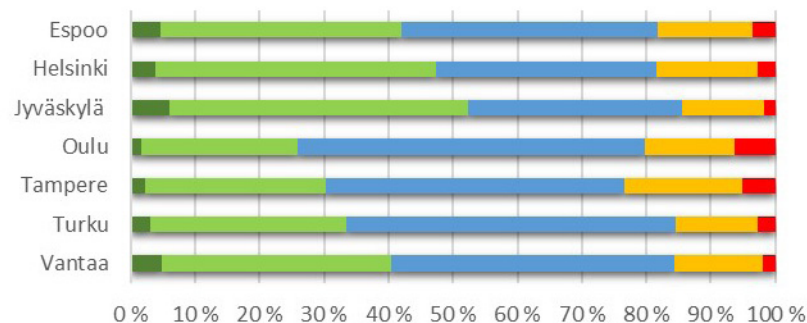
KAUPUNKISI YMPÄRISTÖNSUOJELUN JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN TYÖ

Viimeisessä yhteisessä kysymysosiossa kartoitettiin henkilöstön mielipiteitä oman kaupungin ympäristönsuojelutyön sekä kestävä kehityksen edistämisestä. Huomattava osa vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä kaupungin ympäristötyön onnistumista ja näkyvyyttä koskevista väittämistä. Vastauksien perusteella ympäristöasioita tulisi tuoda selkeämmin esille, sillä ne eivät välttämättä aina näy henkilöstölle asti. Henkilöstö olisi syytä saada osallistettua paremmin ympäristöohjelmien valmisteluun, ja samoin kaupungin ympäristötyö ja ekotukitoiminta tulisi saada enemmän osaksi käytäntöä. Yli puolet vastaajista oli kuitenkin jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että omalla työyksiköllä on ympäristötavoitteita.

Ympäristöasioiden esille ottaminen kehityskeskusteluissa ei vastauksien perusteella ole millään tavoin säännönmukaista. Myös tyytyväisyys ympäristöasioista tiedottamiseen työntekijöille vaihteli kaupunkien välillä. Jyväskylässä jokseenkin tai täysin tyytyväisiä oli lähes puolet vastaajista, kun taas Oulussa näin ajatteli vajaa neljännes.

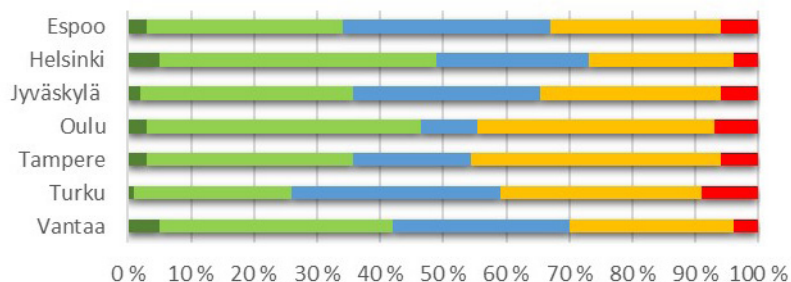
Ympäristötyön näkyvyys asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa sai parhaat arviot jyvaskyläläisiltä ja helsinkiläisiltä vastaajilta, joista noin puolet oli näkyvyydestä täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Oulussa näin ajatteli vain noin neljännes vastaajista. Vantaalla ja Espoossa vastaajista puolestaan noin 40 prosenttia koki näkyvyyden hyväksi ja Turussa sekä Tampereella noin 30 prosenttia. Jyväskylässä ja Helsingissä kolmannes vastaajista ja Oulussa sekä Turussa jopa yli puolet oli vastannut väittämään ”Ei samaa eikä eri mieltä”.

Ympäristötyön näkyvyys on Jyväskylässä kasvanut selkeästi. Vuonna 2011 vastaajista 36 prosenttia oli sitä mieltä, että ympäristötyö näkyy asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Vuonna 2018 näin ajatteli jopa 52 prosenttia vastaajista. Oulussa puolestaan edellä mainituista väittämistä täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien määrä yhteensä oli laskenut vuosien välillä 21 prosenttiyksikköä, 47 prosentista 26 prosenttiin.

	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Jyväskylä	Helsinki	Espoo
■ Täysin samaa mieltä	5 %	3 %	2 %	2 %	6 %	4 %	5 %
■ Jokseenkin samaa mieltä	36 %	30 %	28 %	24 %	46 %	44 %	37 %
■ Ei samaa eikä eri mieltä	44 %	51 %	46 %	54 %	33 %	34 %	40 %
■ Jokseenkin eri mieltä	14 %	13 %	18 %	14 %	13 %	16 %	15 %
■ Täysin eri mieltä	2 %	3 %	5 %	6 %	2 %	3 %	4 %

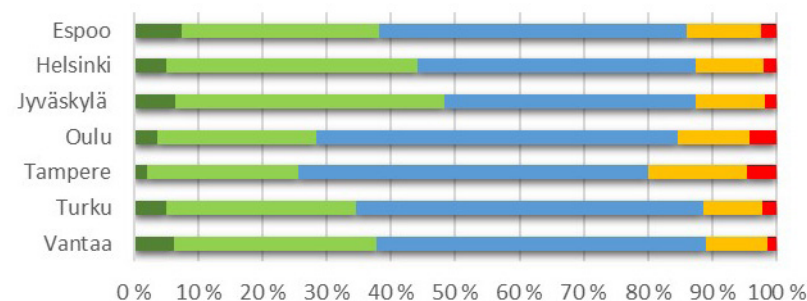
Kuva 32. Kaupungin ympäristötyö näkyy asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa

	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Jyväskylä	Helsinki	Espoo
■ Täysin samaa mieltä	5 %	1 %	3 %	3 %	2 %	5 %	3 %
■ Jokseenkin samaa mieltä	37 %	25 %	33 %	44 %	34 %	44 %	31 %
■ En osaa sanoa	28 %	33 %	19 %	9 %	30 %	24 %	33 %
■ Jokseenkin eri mieltä	26 %	32 %	40 %	38 %	29 %	23 %	27 %
■ Täysin eri mieltä	4 %	9 %	6 %	7 %	6 %	4 %	6 %

Kuva 33. Kaupungin ympäristötyö näkyy asioiden käsittelyssä ja valmistelussa (vuoden 2011 kysely)

Tampereella ja Oulussa vastaajien kokemus johdon sitoutumisesta ympäristötyöhön oli huonoin, sillä vain runsas neljännes vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä. Jyväskylässä ja Helsingissä johdon sitoutuminen koettiin parhaimmaksi ja yli 40 prosenttia vastanneista oli puolestaan täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Espoossa, Vantaalla ja Turussa vastaava osuus oli reilu kolmannes. Oulussa, Tampereella, Turussa ja Vantaalla yli puolet vastaajista oli valinnut vaihtoehdon ”Ei samaa eikä eri mieltä”. Pienin ”Ei samaa eikä eri mieltä” vastanneiden osuus oli Jyväskylässä, jossa vaihtoehdon oli valinnut 39 prosenttia vastaajista.

	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Jyväskylä	Helsinki	Espoo
■ Täysin samaa mieltä	6 %	5 %	2 %	4 %	7 %	5 %	7 %
■ Jokseenkin samaa mieltä	31 %	30 %	24 %	25 %	42 %	39 %	31 %
■ Ei samaa eikä eri mieltä	51 %	54 %	55 %	56 %	39 %	43 %	48 %
■ Jokseenkin eri mieltä	10 %	9 %	15 %	11 %	11 %	11 %	12 %
■ Täysin eri mieltä	1 %	2 %	5 %	4 %	2 %	2 %	2 %

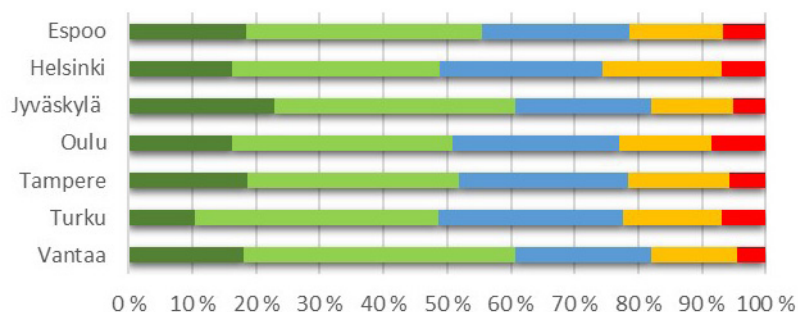
Kuva 34. Kaupungin johto on sitoutunut edellä olevien linjausten toteuttamiseen (ympäristötyöhön)

Kokemus johdon sitoutumisesta ympäristötyöhön oli huonontunut ympäristöasennekyselyiden välillä. Tampereella täysin tai jokseenkin samaa mieltä johdon sitoutumisesta ympäristötyöhön oli vuonna 2011 yhteensä 45 prosenttia vastaajista ja vuonna 2018 26 prosenttia vastaajista. Oulussa vastaavat luvut olivat 48 prosenttia (2011) ja 29 prosenttia (2018). Jyväskylässä ja Turussa vastaajien kokemus johdon sitoutumisesta ympäristötyöhön oli puolestaan parantunut. Täysin tai jokseenkin samaa mieltä johdon sitoutumisesta oli vuonna 2011 Jyväskylässä yhteensä 32 prosenttia ja Turussa 22 prosenttia vastaajista, vuonna 2018 Jyväskylässä 49 prosenttia ja Turussa 35 prosenttia vastaajista.

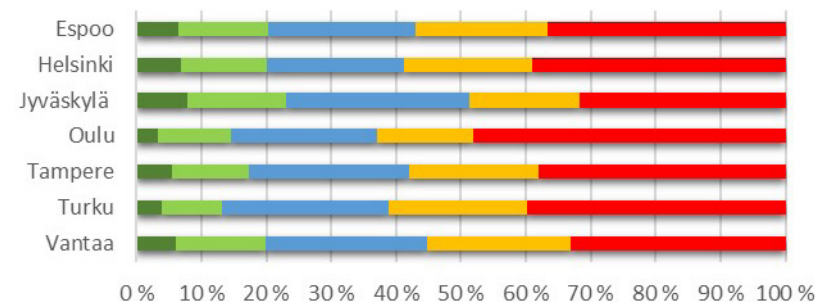
Täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että omalla työyksiköllä on ympäristötavoitteita, oli yhteensä noin puolet tamperelaisista, turkulaisista, oululaisista ja helsinkiläisistä vastaajista. Espoossa vastaava osuus oli hieman

korkeampi, 55 prosenttia. Tarkimmin oman työyksikkönsä ympäristötavoitteet tunnistivat jyväskyläläiset ja vantaalaiset vastaajat, sillä täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä oli molemmissa kaupungeissa yhteensä 61 prosenttia vastaajista. Jokaisessa kaupungissa noin neljännes vastaajista ei ollut väittämästä samaa eikä eri mieltä.

Vastanneista keskimäärin yli kolmannes, ja Oulussa jopa 48 prosenttia, ei ollut keskustellut esimiehensä kanssa kehityskeskusteluissa ympäristöasioista. Kehityskeskusteluissa ympäristöasioiden esille ottamisesta täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli Espoossa, Helsingissä, Jyväskylässä, Tampereella ja Vantaalla noin viidennes vastanneista sekä Oulussa ja Turussa noin joka kymmenes. ”Ei samaa eikä eri mieltä” -vaihtoehdon oli valinnut puolestaan noin neljännes kaikista vastaajista. Vastauksien perusteella ympäristöasioita ei kehityskeskusteluissa oteta millään tavoin säännönmukaisesti esille.

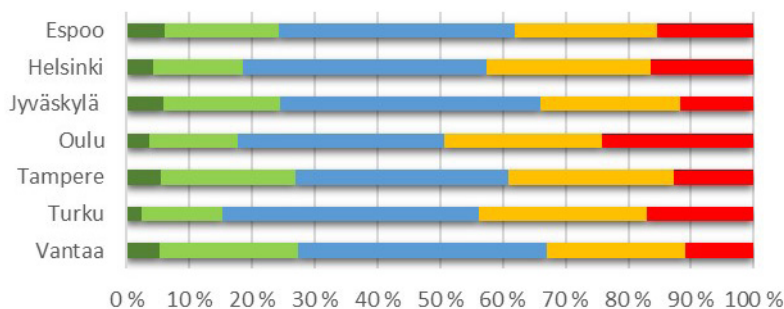

Kuva 35. Omalla työyksikölläni on ympäristötavoitteita

Kuva 36. Olen keskustellut kehityskeskustelussa esimieheni kanssa ympäristöasioista

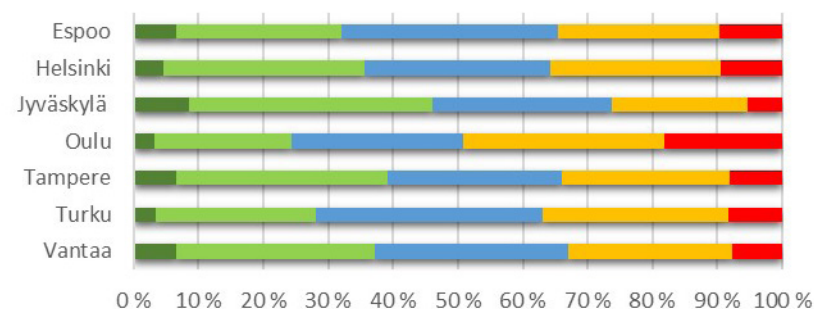
Vantaalla, Tampereella, Jyväskylässä ja Espoossa noin neljännes vastaajista oli joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä, että henkilöstö saa riittävästi mahdollisuuksia osallistua ympäristöohjelmien valmisteluun. Turussa, Oulussa ja Helsingissä näin vastanneiden osuus oli hieman pienempi. Ei samaa eikä eri mieltä väittämästä oli kaikkiaan reilu kolmannes, Turussa ja Jyväskylässä jopa 41 prosenttia, vastanneista. Oululaisista vastaajista jopa lähes neljäsosa oli myös täysin eri mieltä siitä, että henkilöstön mahdollisuudet osallistua ympäristöohjelmien valmisteluun ovat riittävät. Henkilöstön osallistaminen ympäristöohjelmien valmisteluun voisi vastauksien perusteella olla parempaa.

	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Jyväskylä	Helsinki	Espoo
Täysin samaa mieltä	5 %	2 %	5 %	4 %	6 %	4 %	6 %
Jokseenkin samaa mieltä	22 %	13 %	22 %	14 %	19 %	14 %	18 %
Ei samaa eikä eri mieltä	40 %	41 %	34 %	33 %	41 %	39 %	38 %
Jokseenkin eri mieltä	22 %	27 %	26 %	25 %	22 %	26 %	23 %
Täysin eri mieltä	11 %	17 %	13 %	24 %	12 %	17 %	15 %

Kuva 37. Henkilöstö saa riittävästi mahdollisuuksia osallistua ympäristöohjelmien valmisteluun

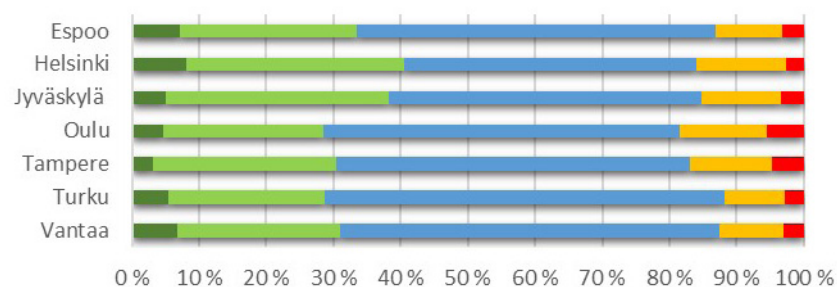
Jyväskylässä ympäristöasioista tiedottamiseen oltiin Ouluun verrattuna selvästi tyytyväisempiä, sillä vaihtoehdon täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli Jyväskylässä valinnut yhteensä 46 prosenttia vastanneista, kun Oulussa vastaava prosenttiluku oli 24 %. Vastaavasti väittämään täysin eri mieltä vastanneiden osuus oli Oulussa suurin, 18 prosenttia, ja Jyväskylässä pienin, 5 prosenttia. ”Ei samaa eikä eri mieltä” -vaihtoehdon oli puolestaan valinnut keskimäärin vajaa kolmannes kaikista vastaajista.

	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Jyväskylä	Helsinki	Espoo
Täysin samaa mieltä	7 %	3 %	7 %	3 %	9 %	5 %	7 %
Jokseenkin samaa mieltä	31 %	25 %	33 %	21 %	37 %	31 %	26 %
Ei samaa eikä eri mieltä	30 %	35 %	27 %	27 %	28 %	29 %	33 %
Jokseenkin eri mieltä	25 %	29 %	26 %	31 %	21 %	26 %	25 %
Täysin eri mieltä	8 %	8 %	8 %	18 %	5 %	10 %	10 %

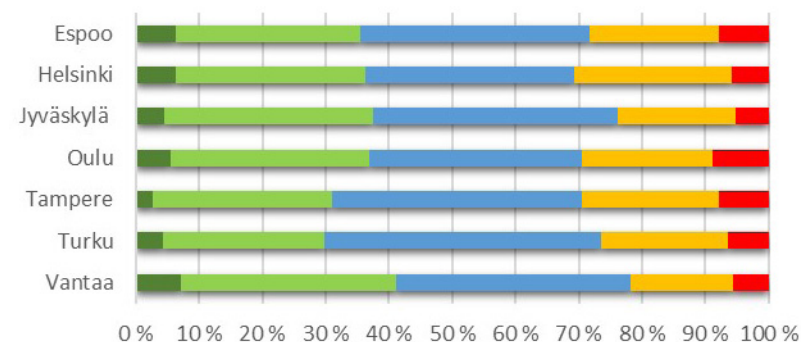
Kuva 38. Kaupunki tiedottaa ympäristöasioista työntekijöilleen riittävästi

Täysin tai jokseenkin samaa mieltä kaupungin ilmastotyön vastuullisuudesta oli noin kolmannes, ja Helsingissä jopa 41 prosenttia, vastaajista. Noin puolet vastaajista oli puolestaan valinnut vaihtoehdon ”Ei samaa eikä eri mieltä”. Turussa heidän osuutensa oli suurin, 60 prosenttia, ja Helsingissä puolestaan pienin, 44 prosenttia. Mahdollisesti kaupunkien toteuttamat ilmastotavoitteet ja -toimet eivät ole kovin tunnettuja kaikkien työntekijöiden keskuudessa, eikä kysymykseen sen vuoksi otettu selkeää kantaa. Kuitenkin vain noin 5 prosenttia kaikista vastaajista oli väittämästä täysin eri mieltä.

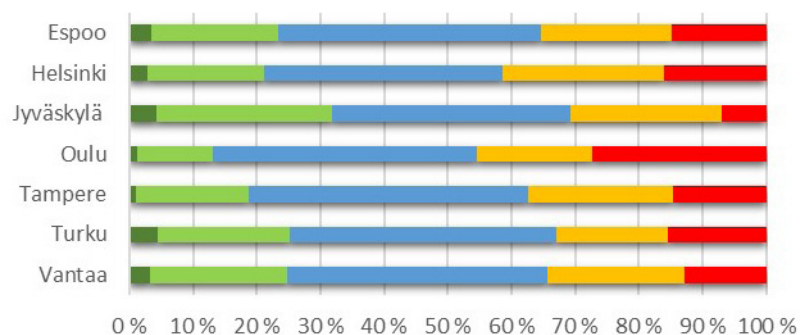
Kuva 39. Kaupungin ilmastotyö on mielestäni vastuullista

Noin kolmannes, ja Vantaalla jopa 41 prosenttia, vastaajista oli sitä mieltä, että energiansäästötoimet näkyvät käytännön toiminnassa. Yli kolmannes, ja Turussa jopa 44 prosenttia, vastaajista ei ollut puolestaan väittämästä samaa eikä eri mieltä. Mahdollisesti kaikille vastaajille ei ole ollut täysin selkeää, mitä kaikkea energiansäästötoimet pitävät sisällään. Väittämästä täysin eri mieltä oli alle kymmenesosa kaikista vastaajista.

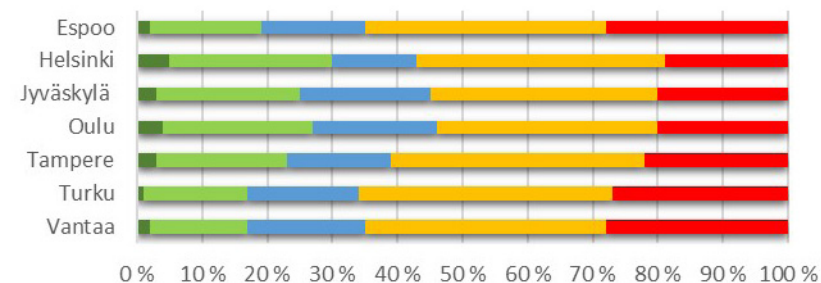
Kuva 40. Energiansäästötoimet näkyvät käytännön toiminnassa

Huomattava osa vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä siitä, että kaupungin ympäristötyö tai ekotukitoiminta olisi vaikuttanut työtapoihin tai työyksikön toimintaan. Mahdollisesti kaikille vastaajille ei ole aina ollut täysin selvää mitä kaupungin ympäristötyö pitää sisällään. Kaikki vastaajat eivät myöskään välttämättä tunne ekotukitoimintaa. Jyväskylässä ympäristötyö oli muuttanut työtapoja enemmän kuin muun muassa Oulussa. Jyväskylässä väittämästä täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 32 prosenttia vastaajista, kun Oulussa vastaava prosenttiluku oli 13 %. Vuoden 2011 kyselyyn verrattuna erityisesti Oulussa kaupungin ympäristötyön vaikutus työtapoihin oli laskenut verrattuna tähän kyselyyn, sillä täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien osuus oli laskenut jopa 29 prosenttiyksikköä, 42 prosentista edellä mainittuun 13 prosenttiin.

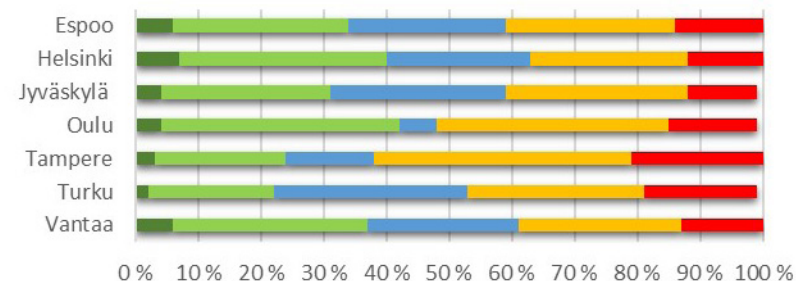
	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Jyväskylä	Helsinki	Espoo
■ Täysin samaa mieltä	3 %	4 %	1 %	1 %	4 %	3 %	4 %
■ Jokseenkin samaa mieltä	22 %	21 %	18 %	12 %	28 %	18 %	20 %
■ Ei samaa eikä eri mieltä	41 %	42 %	44 %	41 %	37 %	37 %	41 %
■ Jokseenkin eri mieltä	22 %	17 %	23 %	18 %	24 %	25 %	21 %
■ Täysin eri mieltä	13 %	16 %	15 %	27 %	7 %	16 %	15 %

Kuva 41. Kaupungin ympäristötyö on muuttanut työtapojani

	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Jyväskylä	Helsinki	Espoo
■ Täysin samaa mieltä	2 %	1 %	3 %	4 %	3 %	5 %	2 %
■ Jokseenkin samaa mieltä	15 %	16 %	20 %	23 %	22 %	25 %	17 %
■ En osaa sanoa	18 %	17 %	16 %	19 %	20 %	13 %	16 %
■ Jokseenkin eri mieltä	37 %	39 %	39 %	34 %	35 %	38 %	37 %
■ Täysin eri mieltä	28 %	27 %	22 %	20 %	20 %	19 %	28 %

Kuva 42. Kaupunkini ympäristötyö on muuttanut työtapojani (vuoden 2007 kysely)

	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Jyväskylä	Helsinki	Espoo
■ Täysin samaa mieltä	6 %	2 %	3 %	4 %	4 %	7 %	6 %
■ Jokseenkin samaa mieltä	31 %	20 %	21 %	38 %	27 %	33 %	28 %
■ En osaa sanoa	24 %	31 %	14 %	6 %	28 %	23 %	25 %
■ Jokseenkin eri mieltä	26 %	28 %	41 %	37 %	29 %	25 %	27 %
■ Täysin eri mieltä	13 %	18 %	21 %	14 %	11 %	12 %	14 %

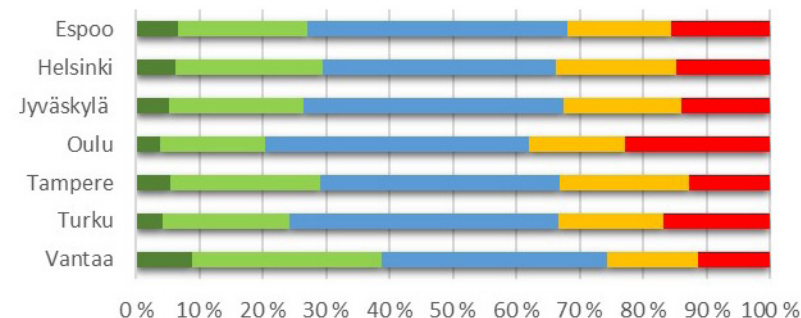
Kuva 43. Kaupunkini ympäristötyö on muuttanut työtapojani (vuoden 2011 kysely)

Vantaalla ekotukitoiminnalla koetaan olevan selkeästi eniten konkreettisia vaikutuksia, väittämistä täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli jopa 39 prosenttia vastaajista, mutta myös eniten ekotukihenkilöitä suhteessa henkilöstömäärään (Taulukko 2). Oulussa ekotukitoiminnalla oli ollut vähiten vaikutusta, sillä vastaajista täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämistä oli vain noin viidennes.

Taulukko 2. Ekotukihenkilöiden määrä ja määrä per 100 työntekijää

	Ekotukihenkilöiden määrä	Ekotukihenkilöiden määrä per 100 työntekijää
Espoo	549	3,9
Helsinki	1293	3,5
Jyväskylä	48*	0,7
Oulu	190	1,9
Tampere	303	1,9
Turku	519	4,7
Vantaa	624	5,9

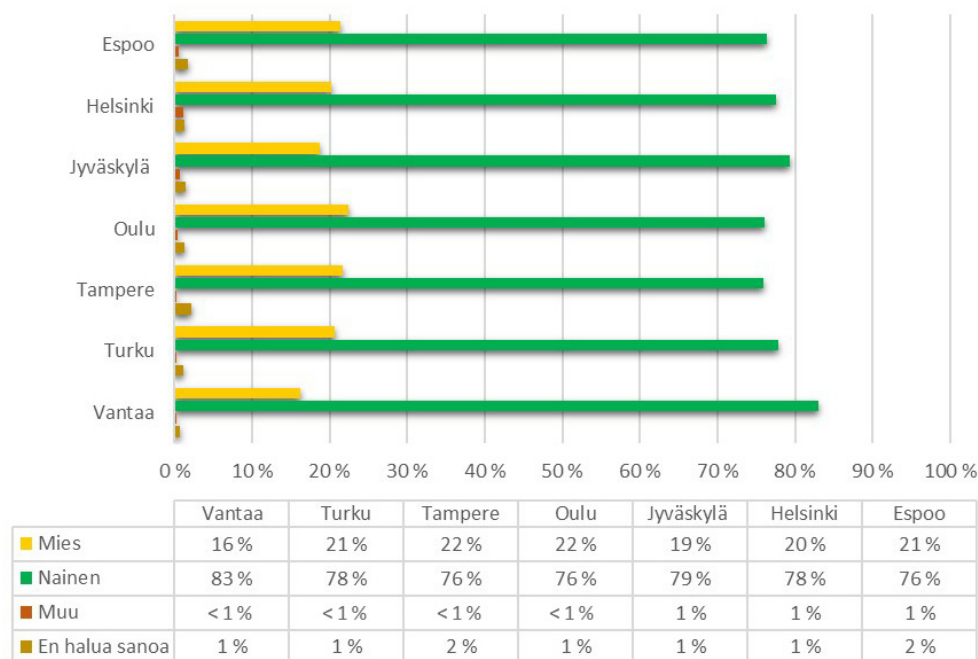
*Jyväskylässä ei varsinaisia ekotukihenkilöitä ole, vaan vastaavissa tehtävissä Jyväskylässä toimivat ympäristöyhdys- ja vastuuhenkilöt.

Kuva 44. Koen, että ekotukitoiminnalla on ollut konkreettisia vaikutuksia työyksikköni toimintaan

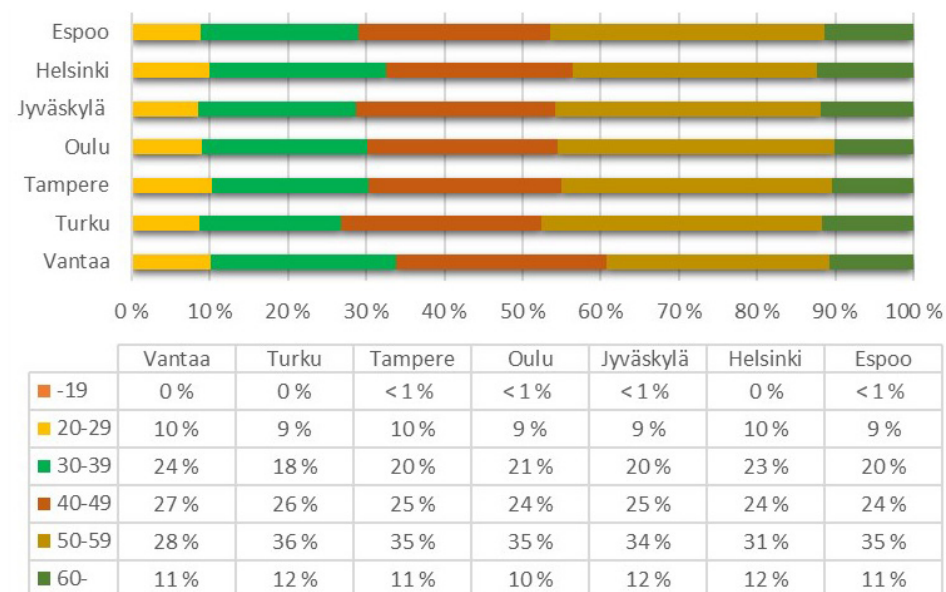
TAUSTATIEDOT

Taustatiedoissa vastaajilta kysyttiin sukupuolta, ikähaarukkaa, työvuosien määrää kaupungilla sekä koulutustaustaa. Lisäksi haluttiin tietää, onko vastaaja esimiesasemassa. Kaupunkikohtaisesti tuli kertoa myös oma työskentelytoimiala.

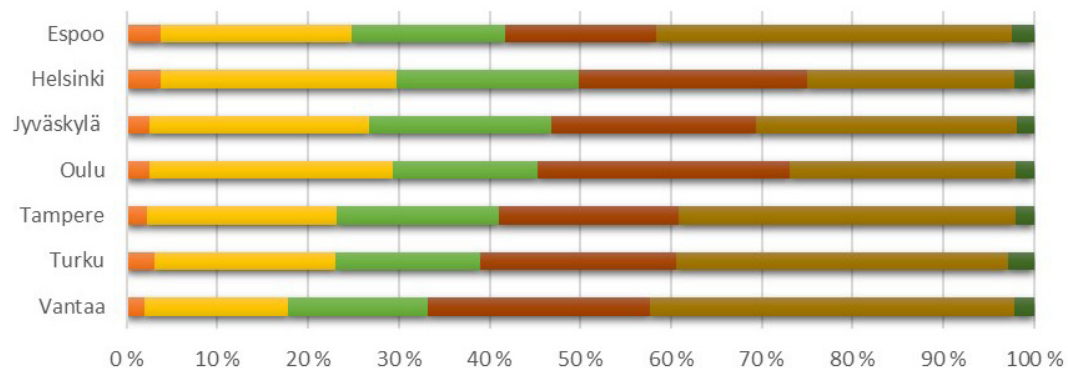

Kuva 45. Vastaajien sukupuoli

Tyypillinen vastaaja oli sukupuoleltaan nainen ja iältään 50-59- vuotias. Useimmiten vastaajalla oli ylempi korkeakoulututkinto suoritettuna. Iso osa vastaajista oli työskennellyt kaupungilla alle 5 vuotta, tosin Oulussa ja Turussa vielä yleisempi työsuhteen kesto oli 11-20 vuotta. Tyypillisesti määräaikaisten työntekijöiden keski-ikä on vakinaisten keski-ikää matalampi, eikä siihen saatu selvyttä, miksi vastaukset näyttävät jakautuvan toisin. Esimies-tehtävissä vastaajista työskenteli 10-17 prosenttia kaupungista riippuen.

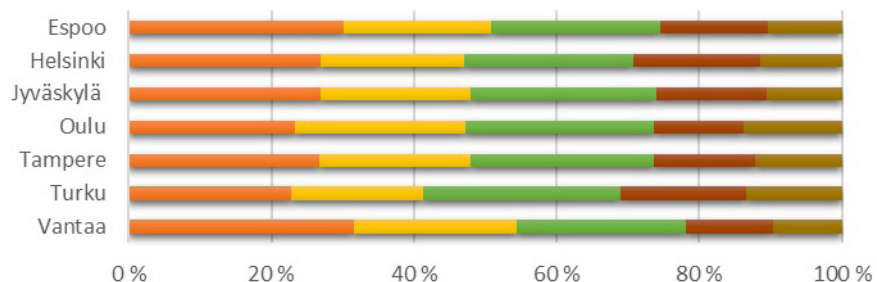

Kuva 46. Vastaajien ikä

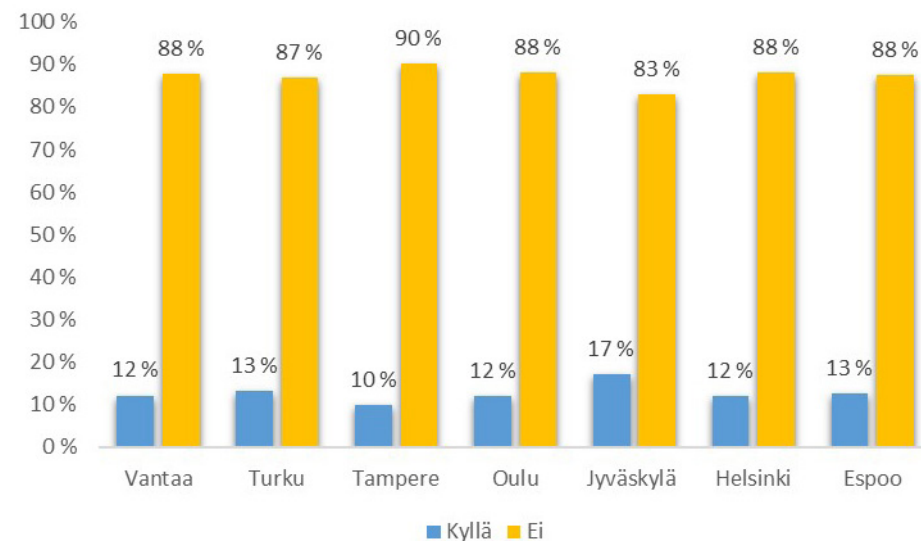
Kuva 47. Vastaajien koulutusaste

	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Jyväskylä	Helsinki	Espoo
Perusaste (peruskoulu, keskikoulu, kansakoulu)	2 %	3 %	2 %	3 %	3 %	4 %	4 %
Keskiaste (lukio, ammattikoulu)	16 %	20 %	21 %	27 %	24 %	26 %	21 %
Alin korkea-aste (opisto)	15 %	16 %	18 %	16 %	20 %	20 %	17 %
Alempi korkeakouluaste (ammattikorkeakoulu)	24 %	22 %	20 %	28 %	23 %	25 %	17 %
Ylempi korkeakouluaste (yliopisto, ylempi amk)	40 %	37 %	37 %	25 %	29 %	23 %	39 %
Tutkijakoulutusaste (lisensiaatti, tohtori)	2 %	3 %	2 %	2 %	2 %	2 %	3 %

	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Jyväskylä	Helsinki	Espoo
alle 5 vuotta	32 %	23 %	27 %	23 %	27 %	27 %	30 %
5-10 vuotta	23 %	19 %	21 %	24 %	21 %	20 %	21 %
11-20 vuotta	24 %	28 %	26 %	27 %	26 %	24 %	24 %
21-30 vuotta	12 %	17 %	14 %	13 %	15 %	18 %	15 %
yli 30 vuotta	10 %	14 %	12 %	14 %	11 %	12 %	10 %

Kuva 48. Vastaajien työvuodet kaupunkiorganisaatiossa

Kuva 49. Onko sinulla alaisia?

JOHTOPÄÄTÖKSET

Kaupunkien henkilöstö vaikuttaisi pääsääntöisesti olevan laajasti huolissaan ympäristöasioista. Suurin osa vastanneista asetti ympäristönsuojelun talouskasvun edelle, mutta nämä kaksi eivät myöskään sulkeneet vastaajien mielestä toisiaan pois. Yli puolet vastaajista uskoi tekniikan kehittymisen mahdollisuuksiin ratkaista useimmat tämän päivän ympäristöongelmista.

Ympäristön vastaajat kokivat ottavansa huomioon arkielämässään hyvin. Selkeä enemmistö ilmoitti suosivansa kasvis- ja lähiruokaa, ostavansa ympäristömerkittyjä tuotteita sekä suosivansa kävelyä, pyöräilyä tai julkista liikennettä lyhyemmillä matkoilla vähintään silloin tällöin. Vain muutaman prosentin mielestä ympäristöystävällisemmät valinnat arjessa eivät olleet mahdollisia. Vastaajista jopa useampi kuin neljä viidestä ilmoitti muuttaneensa toimintatapojaan ympäristöystävällisemmiksi viime vuosina. Ympäristömyönteisyys ei kuitenkaan todennäköisesti aina selitä toimintaa kokonaan, vaan esimerkiksi ruokailuun liittyy myös taloudellisia kysymyksiä, kuten ruokahävikin kustannukset, ja julkisen liikenteen kohdalla sen hinnan ohella lisäksi merkittävästi sen toimivuus. Paitsi mahdollisuudet myös tietoisuus vaikuttaa käytännön valintoihin. Esimerkiksi valtaosa vastaajista, jotka ylipäättään olivat tietoisia kotona käyttämänsä sähkön alkuperästä, käyttivät uusiutuvaa sähköä.

Jätteiden lajittelu ja sähkönsäästö työpaikalla oli vastauksien perusteella omaksuttu kaupunkien työntekijöiden keskuudessa hyvin, mutta työmatkaliikumisessa näyttäisi olevan yhä ympäristönäkökulmasta parannettavaa, sillä lähes puolet vastaajista Helsinkiä lukuun ottamatta ilmoitti kulkevansa työmatkansa yleensä henkilöautolla. Myös etätöön sekä sähköisten kokousjärjestelmien, kuten Skype tai Lync, hyödyntämistä olisi mahdollista kehittää edelleen. Se miten kaupungin koetaan huolehtivan ympäristöasioista ei kuitenkaan riipu pelkästään kaupungin toimista, vaan paljolti myös siitä miten hyvin ympäristöasioita on tuotu esille ja henkilöstö osallistettu niihin. Ekotuki- ja ympäristöyhdyshenkilötoiminta on tästä hyvä esimerkki.

KAUPUNKIKOHTAISET KYSYMYKSET

ESPOO

Espoon kaupunkikohtaisilla kysymyksillä selvitettiin, miten kestävyys näkyy käytännössä työpaikoilla ja mitkä ovat suurimmat esteet ympäristöasioiden kehittymiselle. Koska liikenteen päästöt ovat suuri haaste Espoon ilmasto-
päästöjen vähentämisessä, kysyttiin myös, mitkä keinot saivat henkilöstöä vähentämään autolla ajoa. Vertailutietoa edellisiltä vuosilta ei ole, koska näitä asioita kysyttiin nyt ensimmäisen kerran.

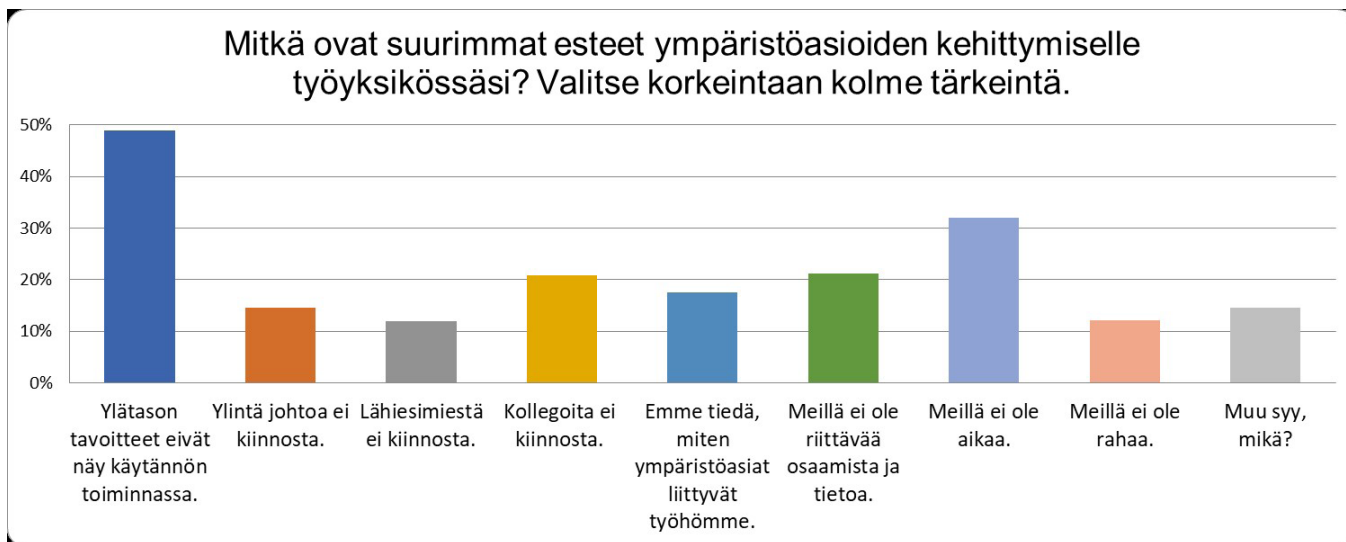
Kestävyyden näkyminen työpaikoilla

Espoon tavoitteena on olla Euroopan kestävin kaupunki nyt ja tulevaisuudessa. Tämä näkyy työssäni seuraavasti:		
	Työyhteisössä ekotukihenkilö	Ei ekotukihenkilöä
Työyksikössäni on tehty kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus.	26%	9%
Tiedän, mitä kestävän kehityksen yhteiskuntasitouksemme sisältää.	27%	11%
Meillä on ympäristötiimi, keke-tiimi, ekotiimi tai muu vastaava ryhmä.	38%	20%
Käsitlemme työyhteisön yhteisissä palavereissa ympäristöasioita säännöllisesti.	24%	9%
Juomme työyhteisössämme kahvitauolla Reilun kaupan kahvia.	8%	4%
Suosimme kokoustarjoiluissa Reilun kaupan tuotteita.	12%	6%

Espoon tavoitteena on olla Euroopan kestävin kaupunki nyt ja tulevaisuudessa. Tämä näkyy työssäni seuraavasti:		
	Työyhteisössä ekotukihenkilö	Ei ekotukihenkilöä
Työyhteisössämme on sovittu arjen energiansäästökäytännöistä.	44%	24%
Olemme puhuneet keinoista, joilla vähennämme liikkumisemme ympäristövaikutuksia.	15 %	8 %
Meillä kannustetaan työmatkaliikuntaan.	30 %	24 %
Otamme kokous-, tapahtuma- ja vastaavissa tarjoiluissa huomioon ympäristönäkökulman.	12 %	6 %
Pyrimme työpaikallamme vähentämään kulutusta ja jätteen syntyä.	57 %	48 %
Ei näy mitenkään.	5 %	31 %
Jotenkin muuten, miten?	5 %	7 %

Taulukko 3. Yleisin työssä näkyvistä kestävästä käytännöistä oli pyrkimys vähentää kulutusta ja jätteen syntyä. Kestävät käytännöt olivat yleisempiä niissä työyhteisöissä, joissa on nimetty ekotukihenkilö kuin niissä, joissa ekotukihenkilöä ei ole.

Suurimmat esteet ympäristöasioiden kehittymiselle

Kuva 50. Ympäristöasioiden kehittymisen esteeksi koettiin useimmin se, että ylätason tavoitteet eivät näy käytännön toiminnassa. Toiseksi suurin syy oli aikapula.

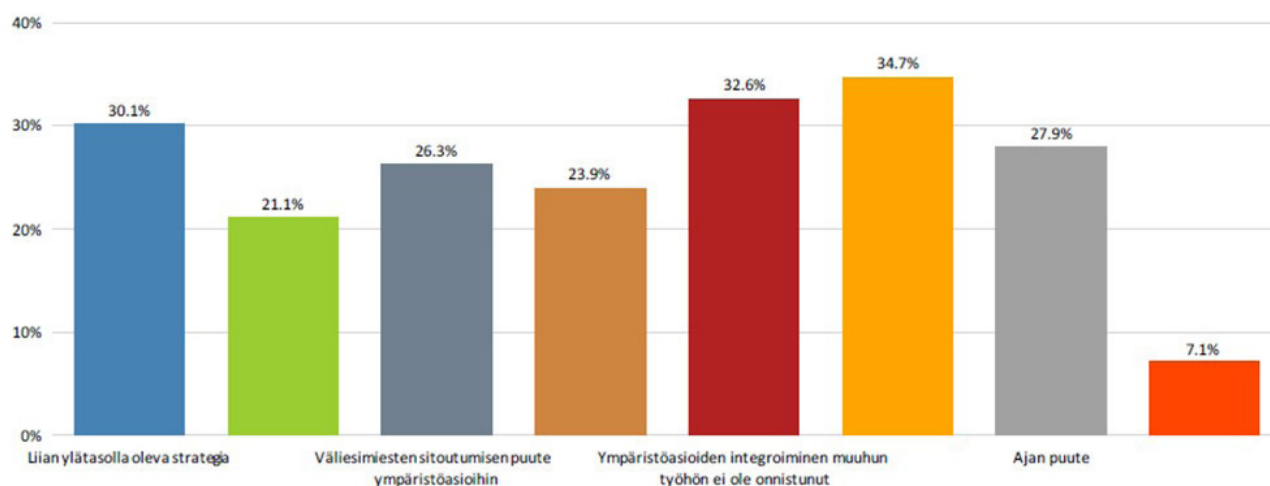
Autolla ajoa vähennettäisiin, jos...

Kolme suosituinta keinoa autoilun vähentämiseen olivat ”Joukkoliikenneyhteysdet olisivat paremmat” (42 prosenttia vastaajista) ja ”Työpaikallani sallittaisiin etätöiden tekeminen nykyistä joustavammin” (28 prosenttia vastaajista) sekä ”Työsuhde-etua (10€/kk) voisi käyttää pyörän hankintaan tai huoltoon” (17 prosenttia vastaajista). Ilahduttavasti kolmasosa vastasi, ettei käytä autoa työmatkoihin tai -asiointiin, ja vain 9 prosenttia vastasi, ettei vähentäisi autolla ajoa missään tapauksessa.

HELSINKI

Helsingin kaupunkikohtaisissa kysymyksissä kysyttiin hiilineutraalisuustavoitteesta, ympäristöjohtamisesta, etätöistä ja esteistä ympäristöasioiden kehittymiselle.

Vastaajista 16 prosenttia tiesi, että Helsinki tavoittelee hiilineutraaliutta vuonna 2035. Kaupunkistrategia on vielä melko tuore, mikä voi osaltaan selittää melko alhaista osuutta. Oman toimialan/liikelaitoksen ympäristöjohtamisen tavoitteista, esimerkiksi ympäristöjärjestelmästä, ympäristöohjelmasta tai energiansäästösuunnitelmasta oli tietoisia vain 32 prosenttia vastaajista. Tämän takia viestintään ympäristöjohtamisesta on hyvä panostaa jatkossakin. Vastaajista 53 prosenttia oli sitä mieltä, että ympäristöasiat ovat tulleet enemmän esille työyksikössä viimeisten vuosien aikana, mikä oli positiivista.

Nimi	Prosentti
Liian ylätasolla oleva strategia	30,1%
Ylimmän johdon sitoutumisen puute ympäristöasioihin	21,1%
Väliesimiesten sitoutumisen puute ympäristöasioihin	26,3%
Kollegoiden suhtautuminen/sitoutumisen puute ympäristöasioihin	23,9%
Ympäristöasioiden integroiminen muuhun työhön ei ole onnistunut	32,6%
Osaamisen ja tiedon puute	34,7%
Ajan puute	27,9%
Muu, mikä?	7,1%

Etätöistä kysyttiin myös edellisessä asennekyselyssä vuonna 2011. Silloin etätöitä tehtiin kaupungissa vielä hyvin vähän. Vastaajista vain 3 prosenttia oli tehnyt etätöitä usein ja 13 prosenttia harvoin. Halukkuus lisätä etätöiden määrää oli kuitenkin merkittävä, sillä 79 prosenttia vastaajista halusi tehdä enemmän etätöitä. Nyt asennekyselyyn vastanneista etätöitä oli tehnyt kerran kuukaudessa tai useammin 18 prosenttia ja 15 prosenttia muutaman kerran vuodessa. Etätöitä ei ollut tehnyt lainkaan 68 prosenttia vastaajista. Edelleen halukkuus tehdä enemmän etätöitä oli merkittävä eli 64 prosenttia vastaajista.

Osaamisen ja tiedon puute nousi suurimmaksi esteeksi ympäristöasioiden kehittymiselle työyksiköissä. Myös liian ylätasolla oleva strategia, ympäristöasioiden muuhun työhön integroimisen epäonnistuminen sekä sitoutumisen puute koettiin merkittäviksi esteiksi. Sen sijaan ajan puute ei ollut vastaajien mukaan aivan niin suuri este. Avoimeen kohtaan oli lueteltu syyksi lisäksi muun muassa kustannukset, valinpitämättömyys ja se, että asia ei kiinnosta asiakkaita.

Kuva 51. Mitkä ovat suurimmat esteet ympäristöasioiden kehittymiselle työyksikössäsi?

JYVÄSKYLÄ

Jyväskylässä huippuvastaajamäärä osui 2007 vuoden kyselyyn (1028 vastaajaa). 2018 kyselyn vastaajat (434) jakautuivat toimialoittain ja liikelaitoksittain lähes samoilla prosenteilla, kuvastaen hyvin yksikön kokonaishenkilömäärää. Vastauksien voidaan katsoa kattavan kaupungin toiminnot.

Vuoden 2018 kaupunkikohtaiset kysymykset Jyväskylässä hakivat evästystä ja kannustustapoja kestäväan liikkumiseen ja joukkoliikenteen käyttöön, tehostusta kierrätykseen ja lisätietoa ympäristökoulutukseen ja –viestintään. 2007 kyselyssä 36 prosenttia oli valmiita, 32 prosenttia jokseenkin valmiita vähentämään yksityisautolla tehtäviä työmatkoja. Samaan aikaan vastaajista lähes 42 prosenttia kulki työmatkansa pääosin joukkoliikennevälineillä, pyörällä tai kävellen. Vuonna 2009 Korpilahti, Jyväskylän maalaiskunta ja Jyväskylä yhdistyivät ja tämän jälkeen 2011 vastaajista puolet kulki työmatkansa autolla. Vuonna 2018 työmatka-autoilijoita on vastaajista 46 prosenttia.

2011 kyselyssä 30 prosentille vastaajista ei ollut mahdollista käyttää kaupungin antamaa lipputukea kestäväan liikkumiseen (kuukausikorttiin), lisäksi 43 prosenttia ollut käyttänyt tukea koskaan. Tänä päivänä yli puolet vastaajista (54 %) käyttäisi Linkissä henkilökunta-alennusta, jos alennus olisi saatavissa kausilipun lisäksi Waltti -arvokortille. 2018 vastaajista 25 prosentilla oli työyksikössään virkapyörä. Virkapyörällisten yksiköiden osuus on noussut 3 prosenttia vuodesta 2011. Virkapyörät mahdollistavat työpäivän aikaisten lyhyempien palaverimatkojen liikkumista lihasvoimin. Yhä useampi työntekijä on tietoinen virkapyörämahdollisuudesta.

2007 kyselyssä ei vielä tiedetty videoneuvottelumahdollisuuksista. 2011 kaupunki tarjosi käyttöön videoneuvottelutilaa hallintokorttelissa. Käyttäjäprosentti jäi 3 prosenttiin vastaajista. 2018 käyttöön on hyväksytty ja muutaman vuoden yleistynyt Skype for Business -työkalu työntekijöiden omille koneille. 60 prosentille vastaajista sähköiset kokousjärjestelmät eivät edelleenkään ole mahdollisia. 9 prosentille vastaajista sähköisiin kokouksiin osallistuminen on tuttua. Lisäksi harvoin/silloin tällöin sähköisiin kokouksiin osallistuu jo 30 prosenttia vastaajista.

2007 koneet, laitteet ja järjestelmät eivät mahdollistaneet etätöitä kuten 10 vuotta myöhemmin. 2011 vastaajista 80 prosenttia koki, etteivät työtehtävät mahdollista etätöitä, 14 prosenttia vastaajista koki etätöiden mahdollisena. Vuonna 2018 etätöimahdollisuutta hyödyntää 17 prosenttia vastaajista.

Henkilöstölle tarkoitetulla Intralla tavoitetaan pääsääntöisesti ne työntekijät, joilla on henkilökohtainen työasema tai – kone. Vuonna 2008 henkilökohtainen työasema oli noin puolella työntekijöistä. Ympäristöviestintään ja uutisointiin käytetään Intraa. Vuonna 2011 vastaajista 49 prosenttia tiesi, että heidän yksikkönsä on nimetty ympäristövastaava; nykyään luku on 52 prosenttia. Yksikkönsä ympäristökoulutukseen osallistui edellisen kyselyn vastaajista 89 prosenttia. Nyt 21 prosenttia löysi ympäristönäkökulman yksikkönsä koulutuksista. Kaupungin järjestämistä ympäristötemaviikoista oli saanut tiedon 3 prosenttia vähemmän vastaajista, verraten vuoteen 2011.

Jätteiden lajittelu ja kierrätys on ollut henkilöstön vahvuutena Jyväskylässä. Hyötykäyttöön ohjattavan jäteläkeen määriä halutaan lisätä. 78 prosenttia vastaajista näkisi työyksikkönsä hyötyvän muovinkeräysastiasta. Vaikka puolet vastaajista tietää mistä kaupungin kierrätyskalusteita saa käyttöön, 45 prosenttia vastaajista toivoisi edelleen kalusteiden tehokkaampaa kierrätystä. Lähes yhtä moni näkee puutteita kännyköiden ja tietokoneiden sekä tekstiilien kierrätyksen tehokkuudessa.

Oulussa kysyttiin vastaajien mielipidettä siitä, mihin kaupungin tulisi keskittyä ympäristötyössä lähivuosina. Annetuista vaihtoehdoista kärkeen nousivat liikenteen ympäristöhaittojen vähentäminen ja vesiensuojelu sekä jätevesien käsittely. Seuraavaksi eniten kaupungin toivottiin keskittyvän jätehuoltoon ja roskaantumisen ehkäisyyn sekä ympäristökoulutukseen, -kasvatukseen ja -neuvontaan. Kysymyksillä selvitettiin myös sitä, mitkä ovat suurimmat esteet ympäristöasioiden huomioon ottamiselle työyhteisössä ja mihin ympäristöasioihin työntekijät toivoisivat tukea. Suurimmiksi esteiksi nostettiin ajan puute ja liian ylätasolla oleva strategia. Selvästi eniten tukea toivottiin jätteiden määrän vähentämiseen, lajitteluun ja kierrätykseen. Yli neljännes vastasi, että ei tarvitse tukea. Ekotukitoimintaan liittyen kysyttiin, tietävätkö vastaajat onko heidän yksikössään ekotukihenkilö. Yli 40 prosenttia vastasi tietävänsä, mutta toisaalta noin joka kolmas vastaaja totesi, että ei ole kuulutkaan ekotukitoiminnasta.

Palautteiden kärkiteemoina jätteet, liikenne ja koulutus

Vapaa palaute -osioon oli kirjattu lähes 200 kommenttia. Myös muita kysymyksiä, joissa oli mahdollisuus tekstivastauksiin, oli kommentoitu ahkerasti.

Eniten kommentteja tuli jätteiden lajittelusta, etenkin lajittelumahdollisuuksien puuttumisesta ja ruokahävikistä. Huomattavan moni vastaaja totesi, että työpaikalta puuttuvat lajittelumahdollisuudet käytännössä kokonaan. Ruokahävikki huolestutti ja ylijäämäruoan lahjoittamista tai myymistä esitettiin useammassakin vastauksessa.

Liikenteeseen ja liikkumiseen liittyvissä kommentteissa haluttiin kaupungilta lisää tukea työmatkapyöräilyn edistämiseen. Myös etätyöstä tuli runsaasti kommentteja, joissa toivottiin mm. käytäntöjen selkiyttämistä ja byrokratian vähentämistä. Joukkoliikenteen osalta parannettavaa olisi vastaajien mielestä sekä reiteissä että aikatauluissa. Hinnoittelu nostettiin esille selvästi harvemmin.

Oulun ajankohtaisista asioista sisäilmaongelmat nousivat esille muutamissa kommentteissa, samoin kaupungin strategia. Sanahelinän sijasta toivottiin konkreettisia toimenpiteitä ja vuoropuhelua eri alojen asiantuntijoiden kanssa.

Myös itse kyselystä annettiin monenlaista palautetta. Kyselyä pidettiin pääosin hyvänä ja sen todettiin muistuttavan ympäristöasioiden tärkeydestä. Toisaalta kyselyä pidettiin pitkänä ja osaa kysymyksistä vaikeina.

Saadun palautteen perusteella kaupungin työntekijöillä on edelleen selkeä tiedon tarve ympäristöasioista. Palautteissa toivottiin selkeää ja konkreettista ohjeistusta ja koulutusta. Erityisesti nostettiin esille positiivisen lähestymistavan ja kannustuksen merkitys. Työpaikoille toivottiin enemmän tempauksia ja tapahtumia. Ekotukihenkilöille ja Vihreä Lippu -toimintaan toivottiin lisää resursseja.

TAMPERE

Tampereen kysely sisälsi 11 kaupungin omaa ympäristötyötä käsittelevää kysymystä. Näillä kysymyksillä haluttiin tarkentaa ympäristöasioiden esilläoloa ja ympäristötoimintaa kaupungin omissa yksiköissä sekä työntekijöiden käsitystä ja toiveita kaupungin roolista ja panostuksesta ympäristöasioiden hoidossa.

Ympäristötoiminnan painopisteissä korostuvat lähivihreä ja jäteteemat

Valittaessa kaupungin ympäristötyön lähivuosien painopisteitä (1-3 tärkeintä kymmenestä annetusta vaihtoehdosta) nousi tärkeimmäksi lähiviheralueiden säilyttäminen ja lisääminen, joka sai 49 prosenttia kaikista vastauksista. Myös jätehuollon ja materiaalitehokkuuden teemat nousivat vastauksissa korkealle. Jätehuolto ja roskaantumisen ehkäisy nähtiin toiseksi tärkeimpänä 44 prosentin vastausmäärällä ja materiaalitehokkuuteen ja kierrätykseen toivoi lisäpontta 28 prosenttia vastaajista. Kaupungin omissa työyhteisöissä jätteiden määrän vähentämiseen, jätteiden lajitteluun ja kierrätykseen toivoi tukea yli puolet vastaajista (56 %). Muovin keräys puhutti laajasti ja vastaajista 74 prosenttia haluaisi lajitella muovijätteet niiden kierrätystä varten sekä kotona että työpaikalla. Vain 4 prosenttia vastaajista ei ollut kiinnostunut muovijätteiden lajittelusta.

Myös ilmastonmuutos huoletti vastaajia ja kolmanneksi eniten (34 %) lisäresursseja kaupungilta toivottiinkin ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen. Tampere tavoittelee hiilineutraaliutta vuonna 2030.

Tampere viettää vuonna 2018 Reilun kaupan kaupungin 10-vuotisjuhluvuottaan ja vastuullinen kuluttaminen on ollut esillä enenevässä määrin. Kaupungin omien hankintojen kehittämistä eettisemmiksi sekä kaupungin asukkaiden, henkilöstön, yhteisöjen ja yritysten kannustamista reiluihin valintoihin piti tärkeänä 92 prosenttia vastaajista. Kysyttäessä kaupungin hankintojen

ympäristönäkökohtien näkyvyyttä, kolmannes vastaajista oli joko täysin tai lähes samaa mieltä, että hankintojen ympäristönäkökulmat ovat olleet entistä enemmän näkyvillä. Puolet vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä hankintojen ympäristönäkökohtien näkyvyyden lisääntymisestä. Hankintojen eettisyys on kuitenkin olennainen kaupungin osa ympäristötyötä ja kysyttäessä, mihin toivoisi tukea työyhteisössään, sai hankintojen ympäristönäkökohtien huomioiminen kolmanneksi eniten (28 %) vastauksia.

Kuva 52. Tamperelaiset vastaajat toivovat kaupungin panostavan ympäristötyössään lähivuosina erityisesti lähiviheralueiden säilyttämiseen ja lisäämiseen, jätehuoltoon ja roskaantumisen ehkäisyyn sekä ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen.

Sitoutumisen puute esteenä ympäristötyön kehittymiselle

Kysyttäessä ympäristöasioiden esilläolosta 50 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että ympäristöasiat ovat viime vuosina tulleet enemmän esille ja 29 prosentin mukaan ne eivät ole olleet esillä sen enempää kuin aikaisempinaakaan vuosina. Suurimpana esteenä ympäristöasioiden kehittymiselle työyksiköissä pidettiin sitoutumisen puutetta ympäristöasioihin. Työntekijöiden (38 %), lähiesimiesten (19 %) ja ylimmän johdon (19 %) sitoutumisen puute nähtiin hidastavan ympäristöasioiden kehittymistä. Ympäristötyön tavoitteita ja strategiaa ei ole vastaajien mukaan viety konkreetian tasolle eikä ympäristönäkökulmaa ole onnistuttu yhdistämään muuhun työhön (51 %). Reilu viidennes vastaajista kaipasi työkavereiden ja esimiesten tukea työyhteisön ympäristöasioiden nykytilan selvittämiseksi. Usealla työpaikalla toimii ekotukihenkilö, jolla on tietämystä ja taitoa arjen ympäristöasioista. Vastaajista 67 prosenttia tiesi yksikkönsä tai toimialansa ekotukihenkilön, kun taas 15 prosenttia ei ollut edes kuullut ekotukitoiminnasta.

TURKU

Kestävän liikumisen ratkaisulla vahva henkilöstön tuki

Henkilöstöltä kysyttiin mitä asioita Turun kaupungin tulisi edistää nykyistä enemmän. Yli kaksi kolmesta vastaajasta eli lähes 1 600 vastaajaa valitsi joko ilmanlaadun parantamisen tai liikenteen ympäristöhaittojen vähentämisen tai molemmat. Yli puolet vastaajista valitsi jätehuollon ja roskaamisen ehkäisyn. Myös avoimissa vastauksissa korostuivat kestävämpään liikkumiseen ja jätehuollon edistämiseen liittyvät toimet.

Työpaikoilla parannettavaa erityisesti jätehuollossa

Yksikössä tulisi edistää jätteiden lajittelua ja kierrätystä sekä jätteiden määrän vähentämistä. Tätä mieltä oli 65 prosenttia vastaajista, kun kysyttiin, mihin erityisesti tulisi keskittyä omassa työyhteisössä. Avoimissa vastauksissa esiin tuodut kehittämisehdotukset liittyivät useimmin liikkumiseen ja etätyömahdollisuuksien parantamiseen.

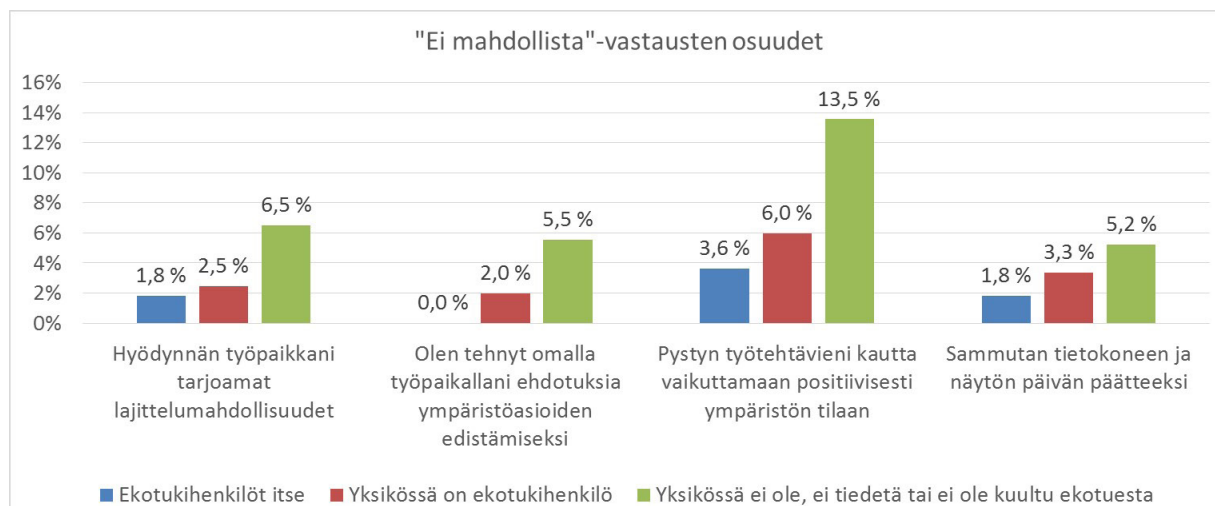
Kuva 53. Mitä asioita Turun kaupungin tulisi edistää nykyistä enemmän (valitse 1-5)

Kuva 54. Mihin erityisesti tulisi keskittyä työyhteisössäsi (valitse 1-3 vaihtoehtoa)

Ekotukiverkosto kestävämpien toimintatapojen mahdollistajana

Kyselyllä saatiin tietoja myös ekotukitoiminnan vaikuttavuudesta. Hieman yli 40 prosentilla vastaajista yksikössä oli ekotukihenkilö ja 5 prosenttia toimi itse ekotukihenkilönä. Ekotukihenkilöiden vaikutus yksiköidensä koko muun henkilöstön asenteisiin ja toimintatapoihin oli selvästi nähtävissä lähes kaikkien kysymysten vastausjakaumissa.

Kuva 55. Ekotukihenkilöiden vaikutus yksiköidensä koko muun henkilöstön asenteisiin ja toimintatapoihin.

VANTAA

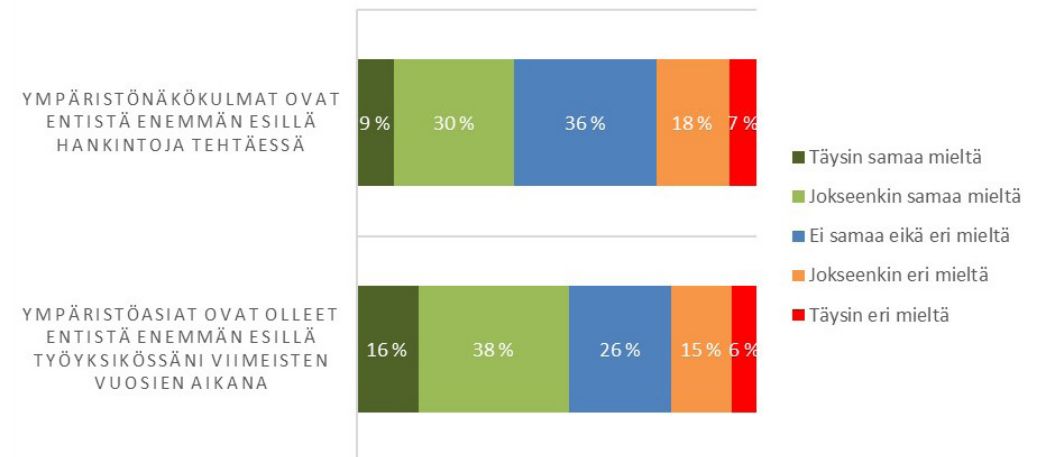
Vantaan kaupunkikohtaisissa kysymyksissä vastaajilta tiedusteltiin, minä vuonna Vantaa tavoittelee hiilineutraalisuutta. Lisäksi haluttiin tietää ympäristöasioiden huomioimisesta omassa työyksikössä ja hankinnoissa sekä omissa työtyötehtävissä.

Vastanneista 29 prosenttia tiesi, että Vantaalla tavoitellaan hiilineutraalisuutta vuonna 2030. Tavoite hyväksyttiin vuoden 2017 lopussa, joten se on vielä melko uusi.

Enemmistö vastaajista, jopa 54 prosenttia, oli joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että ympäristöasiat ovat olleet entistä enemmän esillä omassa työyksikössä viimeisten vuosien aikana. Ympäristönäkökulman huomioimisesta hankintoja tehtäessä yli kolmannes vastaajista ei puolestaan ollut samaa eikä eri mieltä.

Väittämistä ovatko ympäristötavoitteet liian ylätasolla ja kuinka sitoutuneita niin ylin johto, lähiesimies kuin kollegat ovat ympäristöasioihin, huomattava osa vastaajista ei ollut samaa eikä eri mieltä. Runsas puolet vastaajista oli epävarmoja johdon sitoutumisesta ympäristöasioihin, kun taas täysin tai jokseenkin johdon sitoutumiseen uskoi yhteensä 23 prosenttia vastaajista. Vastaajat luottivat enemmän kollegojen kuin ylimmän johdon ympäristömyönteisyyteen, sillä heistä yhteensä 34 prosenttia oli jokseenkin tai täysin eri mieltä väittämästä ”Kollegat eivät sitoudu ympäristötyöhön tarpeeksi”. Kollegojen sitoutumiseen ympäristöasioihin suhtautui epäröivästi puolestaan 37 prosenttia vastaajista. Vastaajista noin puolet oli kuitenkin jokseenkin tai täysin eri mieltä siitä, että joko oma osaaminen tai kiire rajoittaisivat ympäristöasioiden huomioimista.

Vastaajat olivat yleensä halukkaita käyttämään sähköautoa ja sähköpyörää työasialiikenteessä, mikäli kulkuvälineet olivat työpaikassa saatavilla. Etäkokouksilla oltiin halukkaita korvaamaan tavanomaisia kokouksia silloin tällöin, mikäli se oli mahdollista. Myös ympäristökoulutuksiin osallistumiseen vastaajista löytyi halukkuutta pääsääntöisesti silloin tällöin.

Kuva 56. Kuinka hyvin seuraavat väittämät kuvaavat mielestäsi nykytilannetta?

LIITTEET

LIITE 1. Kyselylomake

Missä mennään ympäristöasioissa?

1. Yhteiskunta, ympäristönsuojelu ja taloudellinen kasvu

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ympäristönsuojelu ja taloudellinen kasvu ovat mahdollisia samanaikaisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristö tulisi asettaa etusijalle, vaikka talouskasvu jonkin verran kärsisi	☐	☐	☐	☐	☐
Tekniikan kehittyminen ratkaiseetulevaisuudessa useimmat tämän päivän ympäristöongelmat	☐	☐	☐	☐	☐
Arkielämässäni toimin nyt niin ympäristöystävällisesti kuin pystyn	☐	☐	☐	☐	☐

2. Ympäristöasenteet ja toiminta

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Olen huolissani ilmastonmuutoksen seurauksista	☐	☐	☐	☐	☐
Olen huolissani muutoksista lähiluonnossa	☐	☐	☐	☐	☐
Olen huolissani ilman laadusta	☐	☐	☐	☐	☐
Olen huolissani vesistöjen laadusta	☐	☐	☐	☐	☐
Olen huolissani melusta	☐	☐	☐	☐	☐
Seuraan ympäristön tilaa koskevaa julkista keskustelua ja kirjoittelua	☐	☐	☐	☐	☐

Toimitko arjessa seuraavien väittämien mukaisesti?

Yleensä Silloin tällöin Harvoin Ei koskaan Ei mahdollista

Ostan ympäristömerkittyjä ja/tai pienellä hiilijalanjäljellä merkittyjä tuotteita, kun vaihtoehto on tuoteryhmässä valittavissa.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Ostan luomutuotteita ja/tai Reilun kaupan tuotteita, kun vaihtoehto on tuoteryhmässä valittavissa

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Suosin kasvisruokaa lihan sijaan

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Suunnittelen ruokaostoksen niin, ettei tule hävikkiä

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Ostan tietoisesti lähiruokaa (lähiseudulla tuotettua)

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Suosin kävelyä, pyöräilyä ja julkista liikennettä alle kolmen kilometrin pituisilla harrastus- ja/tai asiointimatkoilla

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Onko kotona käyttämäsi sähkö uusiutuvaa sähköä?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

Olen muuttanut toimintatapoja ympäristöystävällisemmiksi viime vuosina

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

3. Ympäristöasiat osana työtäsi

Toimitko työpaikallasi seuraavien väittämien mukaisesti?

Yleensä Silloin tällöin Harvoin Ei koskaan Ei mahdollista

Hyödynnän työpaikkani tarjoamat lajittelu-
mahdollisuudet

☐☐☐☐☐

Sammutan tietokoneen ja näytön päivän
päätteeksi

☐☐☐☐☐

Kuljen työmatkani henkilöautolla

☐☐☐☐☐

Olen vähentänyt työasiointimatkojani
sähköisten kokousjärjestelmien (esim.
Skype, Lync) avulla

☐☐☐☐☐

Olen tehnyt omalla työpaikallani ehdotuksia
ympäristöasioiden edistämiseksi

☐☐☐☐☐

Pystyn työtehtävieni kautta vaikuttamaan
positiivisesti ympäristön tilaan

☐☐☐☐☐

Hyödynnän mahdollisuutta tehdä etätöitä.
Jos vastasit yleensä, silloin tällöin tai harvoin,
niin montako päivää etätöitä teet keskimäärin
kuukaudessa?

☐☐☐☐☐

Olen valmis toimimaan kaupungin erilaisissa ympäristötyöryhmissä

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Valitse kolme oman työskentelysi ympäristöystävällisyyden kannalta tärkeintä tekijää, joihin voit itse vaikuttaa

- ☐ Sähkönkulutus
- ☐ Vedenkulutus
- ☐ Lämmönkulutus
- ☐ Paperinkulutus
- ☐ Kiertotalouden edistäminen*
- ☐ Jätteiden lajittelu
- ☐ Liikkumisen ympäristövaikutukset
- ☐ Polttoaineen kulutus
- ☐ Ruokahävikki
- ☐ Hankintojen ympäristövaikutukset
- ☐ Ympäristöasenteisiin vaikuttaminen
- ☐ Muu, mikä? _____

* Kiertotaloudessa kulutus perustuu omistamisen sijasta palveluiden käyttämiseen. Materiaaleja ei lopuksi hukata, vaan niistä syntyy yhä uudelleen uusia tuotteita.

4. Kaupunkisi ympäristönsuojelun ja kestävän kehityksen työ

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Kaupungin ympäristötyö näkyy asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupungin johto on sitoutunut edellä olevien linjausten toteuttamiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Omalla työyksikölläni on ympäristötavoitteita	☐	☐	☐	☐	☐
Olen keskustellut kehityskeskustelussa esimieheni kanssa ympäristöasioista	☐	☐	☐	☐	☐
Henkilöstö saa riittävästi mahdollisuuksia osallistua ympäristöohjelmien valmisteluun	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupunki tiedottaa ympäristöasioista työntekijöilleen riittävästi	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupungin ilmastotyö on mielestäni vastuullista	☐	☐	☐	☐	☐
Energiansäästötoimet näkyvät käytännön toiminnassa	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupungin ympäristötyö on muuttanut työtapojani	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että ekotukitoiminnalla on ollut konkreettisia vaikutuksia työyksikköni toimintaan	☐	☐	☐	☐	☐

Taustakysymykset

Sukupuoli

- ☐ Mies
- ☐ Nainen
- ☐ Muu
- ☐ En halua sanoa

Ikä

- ☐ -19
- ☐ 20-29
- ☐ 30-39
- ☐ 40-49
- ☐ 50-59
- ☐ 60-

Kauanko olet työskennellyt Vantaan kaupungilla?

- ☐ alle 5 vuotta
- ☐ 5-10 vuotta
- ☐ 11-20 vuotta
- ☐ 21-30 vuotta
- ☐ yli 30 vuotta

Onko sinulla alaisia?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Mikä on korkein suorittamasi koulutusaste?

- ☐ Perusaste (peruskoulu, keskikoulu, kansakoulu)
- ☐ Keskiaste (lukio, ammattikoulu)
- ☐ Alin korkea-aste (opisto)
- ☐ Alempi korkeakouluaste (ammattikorkeakoulu)
- ☐ Ylempi korkeakouluaste (yliopisto, ylempi amk)
- ☐ Tutkijakoulutusaste (lisensiaatti, tohtori)

Millä toimialalla työskentelet? (Toimialat ovat kaupunkikohtaisia)

LIITE 2. Valitse kolme oman työskentelysi ympäristöystävällisyyden kannalta tärkeintä tekijää, joihin voit itse vaikuttaa

	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Jyväskylä	Helsinki	Espoo
Vedenkulutus	28 %	35 %	30 %	38 %	38 %	30 %	32 %
Lämmönkulutus	4 %	6 %	6 %	6 %	5 %	6 %	6 %
Paperinkulutus	63 %	60 %	52 %	57 %	53 %	62 %	54 %
Kiertotalouden edistäminen	8 %	9 %	11 %	11 %	11 %	13 %	10 %
Jätteiden lajittelu	58 %	53 %	62 %	57 %	66 %	64 %	57 %
Liikkumisen ympäristövaikutukset	22 %	25 %	26 %	26 %	25 %	32 %	22 %
Polttoaineen kulutus	8 %	8 %	11 %	11 %	7 %	9 %	10 %
Ruokahävikki	20 %	20 %	25 %	21 %	27 %	26 %	22 %
Hankintojen ympäristövaikutukset	11 %	8 %	12 %	10 %	10 %	14 %	13 %
Ympäristöasenteisiin vaikuttaminen	25 %	22 %	26 %	18 %	21 %	23 %	25 %
Muu	1 %	1 %	2 %	2 %	1 %	1 %	2 %

ESPOO

JYVÄSKYLÄ

OULU

TAMPERE

TURKU

